

Bevezetés az európai uniós tanulmányokba

BMEGTK 449342

Jean Monnet-tárgy

Segédanyag a BME hallgatói számára

a Palasik Mária és Varsányi Erika által tanított tananyaghoz

Összeállította: Palasik Mária, dr. habil. egyetemi docens, dr. Varsányi Erika egyetemi docens

TARTALOMJEGYZÉK

Az európai integráció és az Európai Unió	4
A magyar csatlakozásról.....	8
Az EU jelképei	17
<i>(A himnusz, a zászló, az euró, az Európa-nap és a jelmondat)</i>	<i>17</i>
Az EU hivatalos nyelvei	19
Az Európai Közösség horizontális bővítésének története	20
Az Európai Közösség vertikális mélyítésének története	23
Az Európai Unió intézményei.....	37
Európai Tanács	37
Az Európai Parlament.....	40
Az Európai Unió Tanácsa	51
Az Európai Bizottság.....	54
Az EU egyéb intézményei.....	59

Az európai integráció és az Európai Unió

Az integráció fogalmának többféle értelmezése van. Mindennapi használatban többek között jelentheti a részek egészzé történő fúzióját, de jelentheti a kisebb részek beolvasztását a nagyobb egységbe is. Közgazdasági értelemben több ország gazdaságának, kereskedelmének különböző szintű tervszerű összekapcsolását értjük alatta. Az európai integráció fogalma azonban konkrét történeti folyamathoz és szuverén európai államok adott köréhez kapcsolódik, amelyek 1951-től folyamatosan nemzetgazdaságaik egyes területeit egyesítették, majd az együttműködést bővítették, és az 1990-es évek elején eljutottak odáig, hogy a közös kül- és biztonságpolitika, valamint a bel- és igazságügyi politika bizonyos területeit is összehangolják. Az 1992-ben aláírt, majd 1993-ban ratifikált Maastrichti Szerződés valójában két részből áll: az Európai Közösséget létrehozó Szerződés elsősorban a gazdaságra, míg az Európai Uniót létrehozó Szerződés a közös politikára vonatkozik. Ettől kezdve az integrációt hivatalosan Európai Uniónak nevezzük, bár az Európai Közösség elnevezés használata továbbra is jogszerű.

Az Európai Unió története egy sikeres regionális integráció története, amely során a tagállamok az évtizedek alatt képesek voltak előbb piacaik, majd gazdaságpolitikáik egyesítésére, azután pedig megkezdték egyéb politikai döntéseik összehangolását, ez jelenleg is folyamatban van. A közös politikák gazdasági és monetáris politikán túli kiterjesztése az addigiaknál magasabb szintű együttműködést jelent a tagállamok között, erre utal az „unió” szó használata. Ugyanis az együttműködés ezen szintjén a tagállamok már olyan szuverén döntési jogokról is lemondanak a közösség javára, amelyre addig nem volt példa. Az elmúlt 55 évben az integráció mindvégig két – vertikális és horizontális – dimenzióban folyt, vagyis hol a közös politikák területeit bővítették, hol a tagállamok létszámát növelték.

Az európai egység eszméje még az ókorra nyúlik vissza. Azóta is az évszázadok folyamán számos gondolkodó vetette fel újra és újra Európa föderációjának vagy integrációjának a gondolatát, amely azonban a politikusokat kevésbé érintette meg. A 2. világháború utáni nemzetközi helyzet ellenben arra ösztönözte őket, hogy foglalkozzanak az európai békét és biztonságot elősegítő-fenntartó egyesülés gondolatával. Csakhogy miután Európa keleti fele – a Szovjetunió óhajának megfelelően – kimaradt az Amerikai Egyesült Államok által finanszírozott Európai Újjáépítési Programból, ismertebb nevén a Marshall-tervből, egyértelművé vált, hogy bármilyen integrációs terv csak kontinensünk nyugati felére terjedhet ki ekkor.

Többféle politikai és gazdasági integrációs próbálkozás¹ után az európai integráció alappilléret 1951-ben rakták le. Az együttműködés viszonylag kevés országra terjedt ki: Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Németország és Olaszország írta alá a Párizsi Szerződést, amelyben létrehozták az Európai Szén- és Acélközösséget (ESZAK). A résztvevők fő célja országaik közös szén- és acélpiacának megteremtése volt, mely magába foglalja a nyersanyagok és termékek közös kiaknázását, ennek tervezését és ellenőrzését is. Evégett olyan új intézményeket hoztak létre, amelyek függetlenek voltak a tagállamoktól, és felhatalmazást kaptak arra, hogy ellenőrizzék az adott iparágat. A szerződés létrejöttét alapvetően motiválta, hogy megszüntessék az immár hagyományosnak mondható francia-német ellentétet, amely három alkalommal vezetett háborúhoz 1870 óta. A franciák a következő háború elkerülhetőségén túl abban is reménykedtek: ellenőrizhetővé válik a német nehézipar, míg a németeket az készítette együttműködésre, hogy a nemzetközi szervezetbe bekapcsolódva könnyebben sikerül visszavezetni az országot Európába, valamint hamarabb visszanyerhetik szuverenitásukat.

1957-ben a római szerződésben a Hatok az együttműködést újabb területekre kiterjesztve létrehozták az Európai Gazdasági Közösséget (EGK), valamint az Európai Atomenergia Közösséget (EURATOM), amelyeket az ESZAK-kal együtt Európai Közösségeknek kezdtek nevezni. Az immáron három közösség különálló intézményrendszerét 1965-ben egyesítették, de a Közösségek önállóak maradtak. Az Európai Parlament² 1977-ben úgy döntött, hogy az integráció elnevezése hivatalosan Európai Közösség legyen.

A három közösség közül legfontosabb az EGK, amelyben a vámunió mellett létre kívánták hozni országaik közös piacát, ahol lehetővé teszik a munkavállalók, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgását. A közös piac megteremtése érdekében deklarálták az áruk importját és exportját terhelő vámok és mennyiségi korlátozások megszüntetését, a harmadik ország felé irányuló közös vámtarifák kidolgozását, és közös kereskedelempolitika érvényesítését, közös agrárpolitika és közös szállítási politika életre hívását, a tagállamok jogszabályainak közelítését a közös piac működésének biztosításhoz kívánatos mértékben. A kitűzött célokból 1968. július 1-jére megvalósult a vámunió és a közös külső vámtarifarendszer, az 1960-as évek végére pedig kezdett kialakulni a közös mezőgazdasági és kereskedelempolitika is, azonban az integráció többi területen történő bővítése lelassult. Ellenben megkezdődött a közösség horizontális bővítése: 1973-ban Dánia, Írország és Nagy-

¹ A sikeres próbálkozások egyike az Európa Tanács megalapítás 1949. május 5-én. Fontos megjegyezni, hogy a 2007-ben 47 tagállamot tömörítő szervezet fő célja az európai országok együttműködésének megvalósítása többek között a kultúra, az emberi jogok, a szociálpolitika területén. Nincs köze az Európai Unióhoz.

² Lásd később!

Britannia, 1981-ben Görögország, 1986-ban pedig Portugália és Spanyolország nyert felvételt. Az utóbbi bővítések előkészítésével párhuzamosan komoly munkák folytak a közös politika elmélyítése érdekében is. Ennek eredményeként született meg a tagállamok által 1986-ban aláírt Egységes Európai Okmány, amely a közösség egységes belső piaca – vagyis a személyek, áruk, szolgáltatások és tőke szabad mozgása – megteremtésének végső határidejét 1993. január 1-jében jelölte meg. Ennek érdekében több száz intézkedést kellett meghozni, amelyek a még meglévő akadályokat voltak hivatottak a belső piacon felszámolni. Többek között ilyen adminisztratív akadálynak számítottak a tagállamok határain meglévő áru- és útlevel-ellenőrzés, technikai akadálynak pedig a különféle szabványok, műszaki, környezetvédelmi, pénzügyi, egészségügyi, állat- és növény-egészségügyi stb. előírások.

A belső piac megvalósításnak szintje szektoronként, egyes gazdasági ágazatonként különbözik: az adózás harmonizációjára, a tőkepiacok és a pénzügyi szolgáltatások liberalizálására, a tanúsítványok egységesítésére vonatkozó intézkedéseket hoztak. Azonban voltak még a tagállamok közötti együttműködésben érzékeny pontok, mint például a határellenőrzés megszüntetésének kérdése, a letelepedés és szolgáltatás szabadsága. A tagállamok azonban tovább mélyítették az együttműködést, ami azt jelenti, hogy újabb és újabb területre terjesztették ki a közös politikát. A maastrichti szerződés által kitűzött gazdasági és pénzügyi unió megvalósult: megjelent az uniós állampolgárság fogalma, a közös útlevel, a közös pénz az euró, mely a végrehajtás ütemének megfelelően 2002. január 1-jéig csupán számlapénz. Mind Maastrichtban, mind az 1997-ben elfogadott és 1999-ben ratifikált amszterdami szerződés alapján számos közös fogyasztóvédelmi intézkedést vezetnek be folyamatosan a termékfelelősség, a házalókereskedelem, az árucikkek címkézése területén. Közben 1995-ben a tagállamok száma tizenötre emelkedett: az Európai unió tagja lett Ausztria, Finnország és Svédország.

Az 1999. május 1-én életbe lépett amszterdami szerződés az EU további horizontális bővítésének feltételül szabta az intézményrendszer reformját. Erre a 2001. februárban aláírt nizzai szerződésben került sor, amely szerint lehetővé kell tennie a Közösség intézményeinek megfelelő működését akkor is, amikor annak akár 30 tagja lesz majd.

A Közösség történetében igen jelentős dátum 2004. május 1-je, amikor is tíz új tagállam csatlakozott az EU-hoz. Kiemelkedő politikai jelentőséggel bír, hogy Máltán és Cipruson kívül ekkor került sor elsőként a volt szocialista országok egy jelentős csoportjának (Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Szlovákia és Szlovénia) belépésére az Európai Unióba. Románia és Bulgária 2007. január 1-jén történt belépésével pedig 27-re nőtt a tagállamok száma.

A 2004. októberben aláírt Európai Alkotmány ratifikálásának folyamata sajnos francia és a holland népszavazáson megakadt – bár Magyarország az elsők között ratifikálta azt. 2007 első felében – az EU német elnöksége alatt – a tagállamok azon igyekeznek, hogy áthidalják az alkotmány elfogadásának meghiúsulása miatt kialakult patthelyzetet, hogy az EU mint Európában egyedülálló nemzetek közötti együttműködés – érték- és érdekközösség – továbbra is sikeresen működjön.

Az európai integrálódás politikai és gazdaságpolitikai kompromisszumok sorozata. Az egyes nemzetek érdekeit mindvégig összhangba kellett hozni a tagállamok által képviselt közösségi érdekekkel. E folyamatban a tagállamok fokozatosan mondtak le az addig saját hatáskörükbe tartozó politikai jogokról, hatáskörökről és döntésekről, és átruházták ezt a jogot a tagállamok közösségét képviselő intézményekre. Ha a nemzeti érdekek nem estek egybe a tagállamok által közösen megfogalmazott érdekekkel, akkor a tagállam, vagy a tagállamok egy csoportja kimaradt az adott jogszabályok kötelező bevezetéséből, vagy csak később csatlakozott azokhoz.

Irodalom:

Horváth Zoltán. Kézikönyv az Európai Unióról. Magyar Országgyűlés, Budapest, 2002.

Balázs Péter: Az Európai Unió külpolitikája és a magyar - EU kapcsolatok Fejlődése. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 2002.

Izické Hedri Gabriella – Palánkai Tibor (szerk.): Európa ma és holnap. Hans Seidel Alapítvány – Euration Európai Együttműködési Alapítvány, Budapest, 1998.

Wernwr Weidenfeld – Wolfgang Wessels: Európa A-tól Z-ig. Az Európai Integráció kézikönyve. A magyar nyelvű változat szerkesztői: Czuczai Jenő és Ficzer Lajos, felelős kiadója az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar dékánja, 1999, (Katalógusszám: L-2985 Luxemburg).

Masika Edit–Harmati Győző: Egységes belbiztonsági és jogi térség Európában. Szerkesztette: Tóth Árpádné dr. Masika Edit. Miniszterelnöki Hivatal Integrációs Stratégiai Munkacsoport, Budapest, 1999.

Európa Kislexikon. Budapest, Aula, 1999.

Franz J. Heidinger, Andrea Hubalek, Michael Pramberger, Helyes Imre, Sárközy Péter:
Bevezetés az Európai Unió jogába és nyelvezetébe. Angol-magyar nyelven. HVG-ORAC
Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2000.

Palasik Mária

A magyar csatlakozásról

2002. december 12–13. Koppenhága: az Európai Tanács találkozója (EU-csúcs), ekkorra akartak lezárni minden, a tíz új tagállam csatlakozási szerződésével kapcsolatos vitát

Valójában a lezárás 2003. január végére sikerült. Itt állapotok meg a további forgatókönyvben. Eszerint:

2003. április 16. Athén, az Akropolisz alatt kerül sor a csatlakozási szerződések aláírására;

2004. május 1-jén attól függetlenül életbe lépnek, hogy mindegyik ország ratifikálta-e, de 2003. szeptemberre minden csatlakozó ország ratifikálta.

Magyarországon 2003. április 12-én előzetes véleménykérés volt: a magyar választópolgárok ok népszavazáson igent mondtak a csatlakozásra.

Az ide vezető út, az EU-csatlakozás előzményei

1988. augusztus: a diplomáciai kapcsolatok felvételére került sor Magyarország és az Európai Közösség között, ezen kívül aláírtak egy együttműködésről szóló megállapodást.

1989-1990. évi rendszerváltás után, az 1990-ben megválasztott új országgyűlés minden pártja egyhangúan egyetértett abban, hogy a Magyar Köztársaság célja az Európai Közösséghez való csatlakozás. 1990 júliusában Antall József miniszterelnök erről memorandumot adott át Brüsszelben.

1990-ben a Közösség sem hagyta válasz nélkül a térségünkben lezajlott politikai változásokat, és az Európai Tanács dublini ülése ajánlott társult tagságot Közép-Kelet-Európának. Még 1990 decemberében az Európai Közösség Külügyminisztereink Tanácsa jóváhagyta a társulási szerződésről való tárgyalás kezdetét.

1991. december 16-án került sor a társulási szerződés aláírására; amelynek bevezetésében olvashatjuk: az EK tudomásul vette Magyarországnak azt a szándékát, hogy Magyarország teljes jogú tag óhajt lenni, s ez a társulás ehhez közelebb viszi. A nemzetközi diplomáciában a dokumentumokban a „felek” kifejezés használata szokásos az egyenrangú kapcsolatoknál, de ez egy egyoldalú „vallomás” volt Magyarország részéről.

A társulási szerződés tartalmazta: az ipari áruk vámjainak fokozatos lebontását, egyes kereskedelmi kedvezmények megadását, gazdasági együttműködés fejlesztését, pénzügyi kapcsolatok bővítését, intézmények létrehozását.

1993. júniusban Kopenhága a következő fordulópont, amikor is az Európai Tanács csúcscrétékezletén került sor az új tagállamok csatlakozásának feltételeinek meghatározása.

Ezeket „**kopenhágai kritériumoknak**” nevezzük, amelyek a következők:

- **demokrácia, jogállam, kisebbségi jogok védelmét garantáló intézmények**
- **működő piacgazdaság** (bírní az EU-n belüli versenyt)
- **képesnek lenni a gazdasági, pénzügyi, politikai unióval járó kötelezettségek teljesítésére,**
- **EU-n belül is fogadókészség, ne csökkenjen az integráció szintje**

1994. március 31-én nyújtotta be Magyarország hivatalosan a tagság iránti kérelmét Brüsszelben, de a bővítési tárgyalások csak négy évvel később, 1998. március 31-én

kezdődtek el, amelyen fokozatosan 31 fejezetet nyitottak. Ezek lezárására került sor 2003 januárjában.

2002 decemberéig 80 ezer oldalnyi közösségi joganyag átvétele történt meg.

Legnagyobb vita az alábbi területek szerit csoportosítható:

- I. MO. és az EU:
 - 1. gazdaságot érintő kérdések
 - 2. politikai horderejű kérdések

- II. A csatlakozandók és az EU: közös pénzügyi csomag

I. Magyarország és az EU:

1. Gazdaságot érintő kérdések

A jogharmonizáció részeként a három és tízmilliárd forint közötti értékű beruházásoknál 2003. január elsejétől megszűnt a befektetőknek járó tízéves adómentesség lehetősége.

Átmeneti mentesség

A befektetésbarát környezet fenntartásával függnek össze a társasági adótörvény alapján nyújtható adókedvezmények is: ez a versenyfejezetről folytatott tárgyalások legkomolyabb kérdése volt. Az eredetileg 2011-ig érvényesíthető jogok kapcsán az EU és Magyarország abban egyezett meg, hogy az érintett nagybefektetők adókedvezményeit átalakítják, EU-konform átmeneti rendszer segítségével. Sikerült olyan megállapodást kötni, amely az érintett nagyvállalati kör számára is kedvezőnek bizonyult. Ennek azért van különös jelentősége, mert ezek a vállalatok a magyar export mintegy negyven százalékát, a munkaerő-foglalkoztatásnak pedig kb. tíz százalékát adják.

A cigaretta jövedéki adója:

A jövedéki adó alá tartozó termékek közül leginkább a cigaretták jövedéki adója marad el a közös uniós alsó értéktől. A cigarettaadó emelése csökkentheti a dohányzást, ami egészségügyi szempontból előnnyel jár. Ám a hirtelen, nagy mértékű adóemelés esetén

megnőne a külföldről behozott, olcsóbb cigaretták fogyasztása, ami fellendítené a feketegazdaságot. Ezért a közös minimumszintet – a csatlakozási tárgyalások eredményeként – Magyarországnak csak 2008. december 31-ig kell elérnie.

Bérszeszfőzés:

A hazai és az uniós jövedéki rendszer közötti talán legnagyobb különbség az, hogy az EU-ban a magánszemélyek pálinkafőzését nem támogatják úgy, mint Magyarországon. Ennek oka, hogy a jelenlegi tagállamokban hagyományosan másféle alkoholos italokat készítenek, és a gyümölcsstermelési kultúra is eltérő. A hazai és az uniós rendszer összehangolásáról végül is úgy egyeztünk meg a csatlakozási tárgyalásokon, hogy Magyarországon a jelenlegi pálinka bérfőzetési rendszer továbbra is működik, csupán a kedvezményesen előállítható mennyiség háztartásonként évi 50 literre csökkent a csatlakozást követően.

Gabona referenciahozamok:

Az volt a kiindulási alap, hogy a termelés utáni támogatásokat a gazdák megkapják.

Az EU csak azokban az ágazatokban alkalmaz támogatási vagy termelési kvótákat, amelyekben közvetlen termelői támogatás, feldolgozói támogatás vagy garantált értékesítést biztosító közösségi felvásárlási (intervenció) rendszer működik.

A kvóták – a tej kivételével – egyébként is csak a Magyarországnak járó EU-támogatás keretösszegét határozták meg, a gazdálkodók számára semmiféle termelési korlátot nem jelentenek. Túllépésüknek nem jár szankcióval, ám a kvóta feletti termelésre vagy feldolgozásra nem jár támogatás, a cukor esetében pedig támogatás nélküli exportálási kötelezettség áll fenn.

A nemzeti kvóta túllépését az EU egyedül a tejnél bünteti. A Magyarország által megszerzett tejkvóta fedezi a jelenlegi teljes termelést. Itt is van azonban lehetőség a termelés fokozására, mivel a hazai statisztikákban kimutatott termelés több mint tíz százaléka – az uniós szabályozás szerint – nem számít bele a kvótába (ilyen például az extra minőséget el nem érő tej. *(Tej: 2 mó l)*)

I. Magyarország és az EU:

2. Politikai horderejű kérdések

A termőföld mint áru

Hétéves átmeneti időszak vonatkozik a hazai termőföldszerzési korlátozások fenntartására. A hét év lejárta után az átmeneti időszak további három évvel meghosszabbítható, ha a magyar földáruk és más EU-tagállamok földárai közötti áreltérések ezt indokolják. Ez idő alatt külföldi természetes személyek, valamint belföldi és külföldi jogi személyek nem vásárolhatnak Magyarországon termőföldet, kivéve azok a hazánkban jogszerűen letelepedett EU-állampolgárok, akik egyéni vállalkozóként legalább három éve életvitelszerűen mezőgazdasági tevékenységet végeznek.

A magyar munkavállalók mozgásának korlátozása

A csatlakozási tárgyalásokon született megállapodás szerint az egyes tagállamok az új tagállamok, így Magyarország állampolgárainak szabad munkavállalást legfeljebb hét évre korlátozhatják.

Ebben az átmeneti időszakban a tagországok továbbra is előírhatják, hogy a magyar munkavállalóknak munkavállalási engedélyt kell beszerezniük, de egy-egy tagállam úgy is dönthet, hogy egyáltalán nem korlátozza a szabad munkavállalást. A csatlakozás utáni ötödik év végétől pedig már csak akkor lehet fenntartani esetleges korlátozó szabályokat, ha igazolják, hogy a magyar munkavállalók komolyan veszélyeztetik a munkaerőpiacot.

Svédország, Írország, Nagy-Britannia a csatlakozás pillanatában megnyitotta munkaerőpiacát a magyar munkavállalók előtt.

Az átmeneti időszak alkalmazását Magyarország csak bizonyos feltételekkel fogadta el. Ezek közül a legfontosabb, hogy a korlátozás ellenére a magyar állampolgárok munkavállalási lehetőségeinek javulnia kell. További feltétel, hogy a korlátozást választó tagországokban is előnyben kell részesíteni a magyar munkavállalókat a nem EU tagállambeli munkakeresőkkel szemben, vagyis, ha egy munkahelyre jelentkezik egy magyar és egy horvát munkavállaló, akkor a magyar igénylőnek kell a munkavállalási engedélyt előbb kiadni. Végül Magyarország a megállapodás szerint, egyenértékű korlátozásokat alkalmazhat azon tagállamok munkavállalóival szemben, amelyek korlátozásokat tartanak fenn Magyarország

viszonylatában. A velünk együtt csatlakozó országok tekintetében az alaphelyzet az, hogy kölcsönösen beengedjük egymás munkavállalóit, de ha egy esetleges nagyobb mértékű beáramlás veszélyeztetné a munkaerő-piacunkat valamelyik országból, akkor átmenetileg visszaállíthatjuk a korlátozó szabályokat, vagyis újból bevezethetjük az engedélyezési eljárást. Az EU által kért átmenet összefoglalva csak azt jelenti, hogy a jelenlegi tagországok még maximum hét évig eldönthetik, hogy munkavállalási engedéllyel vagy a nélkül engedik be a magyar munkavállalókat, minden egyéb más esetben nem lesz, és nem is lehet különbség egy magyar állampolgárságú munkavállaló és egy jelenlegi tagállam munkavállalója között. Az egyéni vállalkozók esetében pedig semmi különbség nem lehet.

Intézményi helyek elosztása a csatlakozási szerződésünk szerint

Miniszterek Tanácsa

A csatlakozási tárgyalások során Magyarország számára a hozzá hasonló népességű tagállamokkal azonos számú, 12 szavazatot állapítottak meg. A 25 tagállam összes szavazatainak száma 321, a szerződésekben rögzített súlyozási rendszer a minősített többségi döntések esetében érvényesül. Legalább 232 szavazatra és a tagállamok több mint felének támogatására van szükség a döntések elfogadásához, amikor a határozatokat az Európai Bizottság javaslatára hozzák. Minden más esetben a Tanács minősített többségi döntéséhez a tagállamok legalább kétharmadától származó 232 szavazatra van szükség.

Európai Bizottság

A 25 tagúvá vált EU-ban 25 tagú lett az intézmény azáltal, hogy minden tagállam egy biztost küld be, így egyet Magyarország is.

Európai Parlament

Az Európai Parlament az unió állampolgárai által közvetlenül, öt évre választott képviselőtestület, amelynek fő feladata, hogy – a tagállami érdekeket megjelenítő tanács és a közösségi érdekeket megtestesítő bizottság mellett – az unió állampolgárait képviselje az EU-döntéshozatalában. Míg a nemzeti parlamentek a legfelsőbb államhatalmi és népképviselői szervek, addig az Európa Parlament nem tölt be ilyen szerepet, ezt a funkciót alapvetően a Tanács látja el. Magyarországnak 24 képviselői helye van a többi hasonló nagyságú tagállamhoz hasonlóan.

Európai Bíróság

Az Európai Bíróság ítélkezésével biztosítja, hogy az EU-jogot egységesen értelmezzék és alkalmazzák minden tagállamban. Felügyeli az uniós jog betartását, és ellenőrzi, hogy a különféle EU-intézmények a jogszabályok szerint járnak-e el. A bírói létszámot az addigi tizenöttről huszonötre emelték, és Magyarország is egy tagot delegál a bírói karba. Ugyanígy egy magyar bíró tevékenykedik az EU Elsőfokú Bíróságánál is.

Egyéb intézmények

A Gazdasági és Szociális Bizottságba, valamint a Régiók Bizottságába tizenkettő- tizenkettő tagot delegálhatunk.

Megállapodás született a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank intézményi kérdéseiről is. Ezek az intézmények kiemelkedő szerepet játszanak az unió pénzügyi politikájának meghatározásában és az euróval kapcsolatos feladatok ellátásában. Bár Magyarország az euró-zónához később fog csatlakozni, az EU-csatlakozással a Magyar Nemzeti Bank tagjává vált a Központi Bankok Európai Rendszerének. Az MNB elnöke tagja lett az Európai Központi Bank Általános Tanácsának, amely a bank igazgatótanácsa elnökéből és alelnökéből, valamint az összes EU-tagállama központi bankjának elnökeiből áll – függetlenül attól, hogy bevezették-e a közös valutát vagy sem.

Védzáradék

Ha menetközben kiderül, hogy az új tagok felkészülése nem volt elég alapos, átmenetileg fel lehet függeszteni a tagságot.

Magyarország is alkalmazhatja ezt, ha kiderül, hogy piacát megzavarja egy másik új tagországnak a tevékenysége.

II. A csatlakozandók és az EU: közös pénzügyi csomag

A mezőgazdaság támogatása

A mezőgazdaság támogatásának mértéke váltotta ki az egyik legnagyobb vitát a tárgyalások során. Az Unió a csatlakozás évében, 2004-ben a közvetlen támogatási szint 25 százalékát fizette ki. A közösségi finanszírozás előbb évi öt, 2008-tól pedig évi tíz százalékpontos növekedéssel 2013-ban éri el a száz százalékos szintet. Lehetőség van azonban arra, hogy

Magyarország a közvetlen támogatásokat saját költségvetésből kiegészítse további harminc százalékponttal. Így a támogatás a tagság első évében 55 százalékról indulhatott, és a hetedik évben pedig elérheti a száz százalékot. A nemzeti kiegészítés céljára felhasználhatjuk a vidékfejlesztésre kapott EU-források egy részét is.

Vidékfejlesztés

A vidékfejlesztési intézkedések – az EU-szabályok alapján – az agrár-szerkezetátalakításra irányuló intézkedéseket is magukban foglalják. A vidékfejlesztési intézkedésekhez kapcsolódó támogatásokat az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) garancia és orientációs részlegéből fizetik. A vidékfejlesztési támogatásoknál – ellentétben a közvetlen támogatásokkal – az EU-források mellett tagállami hozzájárulást (társfinanszírozást) és esetenként kötelező gazdálkodói önrészt Magyarországnak is biztosítania kell.

Az EMOGA garancia részlegéből folyósított támogatások a Magyarország által készített hétéves Vidékfejlesztési Terv és az abban javasolt intézkedéscsomag alapján vehetők igénybe. E támogatások megoszlása a források szerint: 80 százalék EU-támogatás, 20 százalék hazai támogatás és 0 százalék önrész. (Összehasonlításképpen: a régi EU-tagállamokban a legmagasabb uniós támogatási hozzájárulás is maximum 75 százalék lehet, a magasabb uniós hozzájárulási arány Magyarország esetében a tárgyalások eredménye volt.)

A támogatható intézkedések köre egyrészt a kísérő intézkedésekből áll: agrár-környezetvédelem, mezőgazdasági területek erdősítése, kedvezőtlen adottságú területek támogatása és korai nyugdíjazás. Az újonnan csatlakozó országok számára további új intézkedéseket is bevezetnek: árutermelő gazdaságoknak nyújtott támogatás, termelői-értékesítői szervezetek létrehozásának és működésük első öt évének támogatása, a környezet-és állatvédelmi, higiéniai, élelmiszerbiztonsági, valamint munkavédelmi előírásoknak való megfeleléshez szükséges beruházások támogatása, technológiai váltások támogatása, technikai segítségnyújtás.

Az orientációs alapról finanszírozott intézkedéseknél kötelező gazdálkodói önrész is kell. Az EU: maximum 50%-ot vállal, az önrész 35%.

Átmeneti mentességek

Néhány igen fontos kérdésben – az EU eltérő álláspontja ellenére – sikerült az uniós szabályok számunkra kedvező lehetőségeit kihasználni, illetve a szabályoktól eltérő átmeneti feltételeket elérni. Ezek közül említünk néhányat:

- A magyar bortermő területeket egyetlen zónába sorolták be. A minőségi követelmények terén tízéves az átmeneti: az asztali borok minimális természetes alkoholtartalmára vonatkozóan fenntarthatjuk a jelenlegi hazai szabályozást. Időkorlát nélkül megmarad a must cukrozásának lehetősége, a mai magyarországi szabályokkal összhangban.
- 44 nagykapacitású vágóhíd átmeneti mentességet kapott 2006. december 31-ig az üzemkialakításra vonatkozó EU-előírások teljesítése alól. Itt elsősorban olyan üzemátalakítást igénylő szabályokról van szó, mint a külön állatorvosi szoba létesítése, a fal és a csempézet hiányosságainak kijavítása, az élőállattal és hússal foglalkozó üzemi dolgozók elkülönített öltözőjének kialakítása.
- Magyarország átmeneti mentességet kapott például 2009. december 31-éig a tojóttyúk ketreceinek kialakítására vonatkozó kötelező szabályok alkalmazása alól, ha a baromfitartó üzemek 1999. július 1. előtt kezdték meg működésüket. Ez huszonegy ketreces tojóttyúk-üzemet érint, amelyek lehetőséget kaptak a költséges beruházások csatlakozás utáni megvalósítására.

Felhasznált irodalom:

Balázs Péter: Magyarország és az Európai Unió. 811-838. In: Európai közjog és politika.

Szerk. Kende Tamás és Szűcs Tamás; Bp., Osiris, 2003.

Európai integrációs alapismeretek. Szerk. Blahó András. Budapest, Aula, 2003.

Balázs Péter: Az Európai Unió külpolitikája és a magyar – EU kapcsolatok fejlődése.

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 2002.

EU-csatlakozás. 2004. A Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma, Budapest, 2004.

A Cseh Köztársaságnak, az Észt Köztársaságnak, a Ciprusi Köztársaságnak, a Lett Köztársaságnak, a Litván Köztársaságnak, a Magyar Köztársaságnak, a Máltai Köztársaságnak, a Lengyel Köztársaságnak, a Szlovén Köztársaságnak és a Szlovák Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló szerződés

http://www.kulugyminiszterium.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Europai_Unio/Dokumentumok/Csatlakozasi_Szerzodes.htm A letöltés dátuma: 2007. június 20.

A Magyar Köztársaság európai uniós tagságával összefüggő kérdésekről és az európai integráció helyzetéről. http://www.kulugyminiszterium.hu/NR/rdonlyres/B3F510C4-2D2A-42E7-9EF5-CBF1B1A1531D/0/070413_eujelentes_ogy.pdf A letöltés dátuma: 2007. június 20.

Palasik Mária

Az EU jelképei

(A himnusz, a zászló, az euró, az Európa-nap és a jelmondat)

A **közös himnusz** nem csupán az Európai Unió, hanem a tágabb értelemben vett Európa himnusza is. A dallam Ludwig van Beethoven 1823-ban komponált IX. szimfóniájából származik. A szimfónia utolsó tételében Friedrich von Schiller 1785-ös versét, az Örömdát zenésítette meg Beethoven. A vers Schiller idealista látomását fejezi ki az emberek között kialakuló testvériségről - s e látomást Beethoven is osztotta.

1972-ben az Európa Tanács a szervezet himnuszának fogadta el Beethoven Örömdáját. Herbert von Karajant kérték fel, hogy írjon három hangszeres kíséretet – zongorára, fúvós hangszerekre és szimfonikus zenekarra. Tehát a közös himnusznak zenéje van, szöveg nélkül. 1985-ben az Európai Unió állam- és kormányfői az Európai Unió hivatalos himnuszának fogadták el. Célja nem az, hogy átvegye a tagországok nemzeti himnuszának helyét, hanem az, hogy megünnepelje a tagországok által osztott közös értékeket és egységüket a sokszínűségben.

Az **európai zászló** sem csupán az Európai Unió jelképe, hanem Európa népeinek szélesebb értelemben vett egységét és identitását is szimbolizálja. A csillagok száma és a tagállamok száma között nincs összefüggés. Azért szerepel 12 csillag a zászlón, mert a 12-es szám ősidők óta a tökéletesség, a teljesség és az egység jelképe (tizenkét hónap van egy évben, 12 csillagjegy van, 12 próbát állt ki Herkules stb.) A zászló története 1955-ig nyúlik vissza, amikor még csak a mai Európai Unió csak az Európai Szén- és Acélközösség elődje létezett mindössze 6 tagállammal. A különálló és több tagállamot számláló **Európa Tanácsot** azonban évekkel korábban – 1949-ben – hozták létre azzal a feladattal, hogy küzdjön az emberi jogokért és támogassa az európai kultúrát.

Az Európa Tanács sokáig gondolkozott azon, hogy milyen jelképet válasszon magának. Végül viták sorozata után fogadta el a ma is használatos, kék alapon kör alakban elhelyezkedő 12 aransárga csillag tervét.

Az Európa Tanács a későbbiekben szorgalmazta, hogy a többi európai szervezet is fogadja el a zászlót saját jelképeként, majd 1983-ban az Európai Parlament megszavazta a zászló európai uniós jelképpé emelését. Végül 1985-ben a zászlót valamennyi uniós tagország állam- és kormányfője az Európai Unió – akkoriban Európai Közösségek – hivatalos emblémájaként fogadta el.

A zászlót 1986 eleje óta használja valamennyi európai intézmény.

Az EU ünnepe: az Európa-nap, amelyet 1950. május 9-e emlékére hozták létre, amikor Robert Schuman bejelentette az úgynevezett Schuman-tervet az Európai Szén- és Acélközösség létrehozására.

Európa közös pénze: az euró. 1992-ben az EU döntést hozott a gazdasági és monetáris unió (EMU) megteremtéséről, amely magában foglalja az Európai Központi Bank által irányított egységes európai valuta bevezetését. A közös valuta – az euró – 2002. január 1-én valósult meg, amikor euró bankjegyek és pénzérmekek váltották fel a nemzeti valutát az Európai Unió 27 tagállamából 13-ban (Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Szlovénia). Az Európai Bizottság és az Európai Központi Bank nemrégiben Málta és Ciprus euro-zónához történő csatlakozásáról készített jelentését a tagállamok 2007. június elején jóváhagyták, míg az EP 2007. június 21-én szavazta meg az euró bevezetését a két országban.

Az Európai Unió jelmondata: „Egység a sokféleségben”. A mottót először 2000-ben kezdték széles körben használni.

Felhasznált irodalom:

http://europa.eu/abc/symbols/index_hu.htm A letöltés dátuma: 2007. január 15.

Az EU hivatalos nyelvei

2007. január 1-jén a bolgár, a román, és az ír is bekerültek az EU hivatalos nyelvei közé. Így az Európai Uniónak 23 hivatalos nyelve van. Ezek a következők: angol, bolgár, cseh, dán, észt, finn, francia, görög, holland, ír, lengyel, lett, litván, magyar, máltai, német, olasz, portugál, román, spanyol, svéd, szlovák és szlovén.

A tagállamokban beszélt egyéb nyelvek helyzete

Az EU-nak a spanyol kormánnyal kötött megállapodása alapján egyes jogi természetű szövegek katalán, valenciai, baszk és galíciai nyelven is hozzáférhetők.

Luxemburg nemzeti nyelve a luxemburgi, és egyes tagállamok bizonyos területein használt olyan nyelvek, mint a walesi, a számi, szardíniai és a breton esetében az adott ország kormánya mindaddig nem kérte a hivatalos EU-nyelvként történő elismerést.

Az Európai Közösség horizontális bővítésének története

Hatokból huszonötök

1951: ESZAK:

Párizsban hat ország aláírta az Európai Szén- és Acélközösség megalapításáról szóló szerződést. A szövetséget **Franciaország, NSZK, Belgium, Luxemburg, Hollandia és Olaszország kötötte.**

1961. Nagy-Britannia: Macmillan kormánya (konzervatív-párti) teljes jogú tagságért folyamodott, a kéréshez csatlakozott Dánia, Írország, Norvégia

Öt tagállam lelkesen üdvözölte, De Gaulle elutasítóan fogadta a brit belépési szándékot, 1963. januárban meg is vétőzta; erre a másik három ország visszavonta a kérelmét.

1967. Nagy-Britannia: Harold Wilson kormánya (munkáspárti) teljes jogú tagságért folyamodott, a kéréshez ismét csatlakozott Dánia, Írország, Norvégia.

De Gaulle újra megvétőzta, De Gaulle 1969. évi bukása után az új köztársasági elnök Georges Pompidou rugalmasabb, amikor 1971-ben a britek ismét teljes jogú tagságért folyamodtak, Georges Pompidou előzetes népszavazáson kikérte a francia választópolgárok véleményét, arról, hogy támogatják-e a brit csatlakozást. Az eredmény: igen.

Dánia, Írország, Norvégia is újra beadja kérelmét.

1972. január: mind a négy országgal aláírják a csatlakozási szerződést, de hogy érvénybe lépjenek, ratifikációra van szükség.

A ratifikációk története:

Norvégia: népszavazással elutasította 53%-kal.

Dánia: a nemzetközi szerződések ratifikálásához 5/6-os parlamenti többségre van szükség, ezt nem érte el, ekkor népszavazást írtak ki: 63%-os többséget kapott.

Írország: 83%-os igen népszavazáson.

Egyesült Királyság: eredetileg nem terveztek népszavazást:

- a kormányzó Konzervatívpart egységesen támogatja, de az ellenzéki Munkáspárt megosztott;
- a parlamentben csak úgy kapott többséget a javaslat, hogy 69 munkáspárti képviselő átszavazott a konzervatívokhoz;
- a Munkáspártban válság, mire úgy döntöttek, hogy ha a párt megnyeri a legközelebbi választásokat, népszavazást fog elrendelni a kérdésről; erre 1975-ben került sor, ekkor a britek 67%-a igent mondott a brit tagságra a Közösségben.

1973: Dánia, Írország és Nagy-Britannia tagságának kezdete

Az 1970-es évek közepe: Dél-Európa demokratizálódása, a diktatúrák bukása.

A közösségi tagság feltétele a demokratikus, többpárti kormányzati rendszer. Ezt deklarálta Portugália, Görögország és Spanyolország, és kérték felvételüket az Európai Közösségbe.

1981: Görögország felvétele.

1985: a Dánia részét képező Grönlandon népszavazás dönt a Közösségből történő kiválásról.

1986: Portugália és Spanyolország felvétele.

1991: tárgyalások kezdődnek a közösség és hét EFTA országgal az Európai Gazdasági Térség létrehozásáról (Ausztria, Finnország, Izland, Lichtenstein, Norvégia, Svájc, Svédország); Izland kivételével mindegyik csatlakozási kérelmet is benyújtott a Közösséghez; Svájcban népszavazáson leszavazták még az Európai Gazdasági Térségben való részvételt is, ekkor a svájci kormány visszavonta a csatlakozási kérelmet, amit Lichtenstein is követett.

1994: lezárultak a csatlakozási tárgyalások, négy országgal aláírták a szerződést:

– közülük ezt Ausztria, Finnország és Svédország ratifikálta, Norvégiában most is elutasították.

1995: Ausztria, Finnország és Svédország csatlakozása.

Az 1980-as 1990-es évek fordulója: Közép-Kelet-Európa demokratizálódása.

1993-tól folyik a lassú előkészítése az Unió újabb bővítésének.

2001: megnevezik a tíz új tagjelöltet

Decemberben a belgiumi Laekenben az Unió hivatalosan is bejelentette, hogy 2002 végéig tíz országgal fejezi be a csatlakozási tárgyalásokat, és ezek az államok várhatóan 2004-ben csatlakozhatnak az Unióhoz. A tíz kiválasztott: Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Szlovákia és Szlovénia. A csatlakozási tárgyalásokat szintén folytató Bulgária és Románia kimaradt ebből a bővítési körből, ahogy a legrégebbi jelentkező Törökország sem kapott konkrét ígéretet.

2002. december: megállapodnak a tizekkel a végleges csatlakozási szerződésről, Románia és Bulgária ígéretet kap a közeli csatlakozás lehetőségére. (2005. április 13-án az Európai Parlament jóváhagyta Románia és Bulgária Európai Unióba történő belépését.)

2003. április 16. Athén: a csatlakozási szerződések ünnepélyes aláírása.

Nagy eredmény, hogy minden érintett ratifikálta a kitűzött időre, 2004. május 1-jére.

2004. május 1. Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Szlovákia és Szlovénia csatlakozása az Európai Unióhoz.

2005. április 25. Luxemburgban aláírták Bulgária és Románia csatlakozási szerződését az Európai Unióval.

2005. október 3. Megkezdődtek Törökország és Horvátország csatlakozási tárgyalásai.

2007. január 1. Románia és Bulgária csatlakozása.

Az Európai Közösség vertikális mélyítésének története

Az Európai Unió működésének alkotmányos (jogi) alapját az ún. alapszerződések és azok módosítását tartalmazó szerződések alkotják. Ezek a következők:

Alapszerződések:

- *Európai Szén- és Acélközösséget* (ESZAK) létrehozó **Párizsi Szerződés**, hatályba lépett: 1952. július.
- *Európai Atomenergia Közösséget* (Euratom) létrehozó **Római Szerződés** hatályba lépett: 1958. január.
- *Európai Gazdasági Közösséget* létrehozó, **Római Szerződés** (hétköznapi szóhasználatban, politikai szakzsargonban csak: **Közös Piac**), hatályba lépett: 1958. január.
- Az ún. **Egyesülési Szerződés**, amely a három integrációs szervezet intézményeit (Tanács, Bizottság) összevonta, (hatályba lépett: 1967. július), és a szervezet-együttest **Európai Közösségegeknek** nevezte el (mindennapi szóhasználatban, egyszerűen csak: Európai Közösség)

Módosító szerződések:

- **Egységes Európai Okmány**, hatályba lépett: 1987. július.
- **Maastrichti Szerződés** (másként: az Európai Uniót létrehozó szerződés), hatályba lépett: 1993. november.
- **Amszterdami Szerződés** (továbbiakban: ASZ), hatályba lépett: 1999. május
- **Nizzai Szerződés**, hatályba lépett: 2003. február 1.

Európai Szén- és Acélközösség (ESZAK)- szerződés: 1950-1952³

³ A két évszám szerepeltetését az indokolja, hogy a szakirodalomban különböző dátumokkal találkozni, attól függően, hogy a szerző a tárgyalások megkezdését, a szerződés tagállamok általi aláírását, vagy a ratifikáció utáni hatályba lépést veszik figyelembe. E jegyzetben a továbbiakban az első évszám mindig az ötlet kipattanását jelzi, a második pedig a hatályba lépést.

Az első szupranacionális európai integrációs szervezet létrehozása *Robert Schuman* francia külügyminiszter és honfitársa *Jean Monnet* korány-tisztviselő, közgazdász nevéhez fűződik. Az ötlet Schumané, a kidolgozás, a szervezeti és szervezési tervek elkészítése Monnet műve. Mindketten az európai egység gondolat elkötelezett hívei voltak. Felismerték, hogy a második világháború sújtotta kontinens országainak a gazdasági talpra álláshoz elengedhetetlen a béke és biztonság, s bizonyos gazdasági együttműködés, amely fokozatosan elvezethet a politikai integrációhoz.

Schuman 1950. május 9-én hozta nyilvánosságra az integrációval kapcsolatos konkrét tervezetet. Többek között leszögezte: „A világbékét nem lehet megőrizni a fenyegető veszélyekkel arányban álló alkotó erőfeszítések nélkül... Európa nem fog egy csapásra, egyszeri építés eredményeként létrejönni... Az európai nemzetek összefogása azt igényli, hogy Franciaország és Németország évszázados szembenállása megszűnjön... E célból a francia kormány azt javasolja, hogy közvetlenül egy körülhatárolható és döntő fontosságú területen tegyenek lépéseket: a francia kormány javasolja, hogy a francia – német szén és acéltermelés egészét egy közös Főhatóság alá rendeljék egy olyan szervezet keretében, amely nyitva áll más európai országok előtt is.” A Nyilatkozat kedvező visszhangot váltott ki az érintett kormánykörökben, valamint több európai ország vezető politikusainak érdeklődését is felkeltette. Schuman-tervként ismertté vált programhoz végül Franciaországon és Német Szövetségi Köztársaság kívül Olaszország, Belgium, Hollandia, Luxemburg csatlakozott. A hat ország képviselői elfogadva az alapelveket, rövidesen tárgyalóasztalhoz ültek. 1951 áprilisára sikerült minden kérdésben közös nevezőre jutniok. Az érintett felek 1951. április 18-án Párizsban aláírták az 50 évre szóló ESZAK-szerződést, ami 1952 júliusában lépett életbe. (Megjegyzendő, hogy ez az egyetlen olyan integrációs szerződés, amelyik érvényét határozott időben állapították meg.) A szerződés értelmében létrehozták a szervezet intézményeit: a kormányok delegáltjaiból álló, bizonyos fokig független nemzetek feletti *Főhatóságot*, annak döntéseit ellenőrző, jogalkotó testületet, a szakminiszterek alkotta *Tanácsot*, a csupán konzultatív hatáskörrel rendelkező, a tagországok parlamenti képviselőiből delegált *Közgyűlést* és a vitás ügyek, jogi problémák megoldására szolgáló *Bíróságot*. A Főhatóság székhelye Luxemburg, első elnöke a szervezet egyik életre keltője, Jean Monnet lett.

A szerződés nem hagyott nyitva egyetlen kérdést sem, pontosan meghatározta a szervezetnek és intézményeinek jogát, valamint hatáskörét. Az ESZAK létrehozása fontos politikai következménnyel járt: kiiktattatta Európa egyik évszázados konfliktus góciát, a francia-német rivalizálást, azaz elősegítette a két állam megbékélését, megnyitotta a további

együttműködés útját. Gazdasági jelentősége valamivel szerényebb: a határ korlátozások csökkentése, kereskedelmi kapcsolatok fellendülése azonban biztató jelei a gazdasági integráció kibontakozásának, a Közös Piac megteremtésének.

Európai Atomenergia Közösség (Euratom)-szerződés, 1955-1958

Az ágazati integráció hívei (köztük Jean Monnet) az ESZAK külügyminisztereinek messinai tanácskozásán 1955-ben felvetették az ún. Benelux-memorandumban az atomenergia békés célokra való felhasználása érdekében létre hozandó európai közösség gondolatát. A konkrét tervezet elkészítését egy szakértő-bizottságra bízták, melynek elnökéül a belga *Paul-Henri Spaakot* választották. 1956. tavaszára elkészült a bizottság az előmunkálatokkal, melyek eredménye a Spaak Jelentésben öltött testet. Megvitatását, majd a hat ESZAK-ország aláírását (Róma, 1957) és ratifikálását követően 1958 januárjában életbe lépett az Euratom.

A szerződés értelmében a szervezet feladata: az atomenergia-ipar megteremtése, fejlesztése, a költséges atom-kutatások összehangolás az eredmények racionális hasznosítása, közös beruházások és beruházási programok készítése, közös atomerőművek létesítése. Hasadóanyagok beszerzése, elosztása nukleáris biztonság megteremtése stb. A tagországokat kötelezi a szerződés, hogy egy éven belül közös nukleáris piacot hozzanak létre az atomipar részére szükséges anyagok, ill. termékek számára. A célokat és feladatokat részben a Közösség saját intézményei (Bizottság, Tanács) részben 1958-tól a másik két szervezettel – ESZAK, EGK – közösen működtetett Parlament és Bíróság útján realizálhatta. E szerződés a gyakorlatban nem igazolta a hozzáfűzött reményeket, nem bírt különösebb jelentőséggel az európai integráció szempontjából.

Európai Gazdasági Közösség, (EGK)-szerződés, 1955-1958

Az EKG létrehozását motiválta az 1950-es évek elején kialakult nemzetközi helyzet, a integrációs törekvések – az Európai Politikai Közösség, valamint az Európai Védelmi Közösség – zátonyra futása. Az európai egység megteremtésével kapcsolatos korábbi (külön-külön politikai, katonai és szektoriális gazdasági) integrációs elképzeléseket háttérbe szorították a „közös piac”, azaz egy komplexebb gazdasági együttműködés megteremtésére irányuló törekvések. A kezdeményezők ezúttal a hollandok, ill. a benelux politikusok, akik azt az álláspontot képviselték, hogy a gazdasági integrációnak meg kell előznie a politikait. E

koncepció kivitelezése érdekében 1955-ben nemzetközi konferencia összehívását javasolták. Messinában megtartott külügyminiszteri tanácskozás napirendjére tűzött, ún. benelux memorandum kifejezetten gazdasági integrációval kapcsolatos előterjesztésekkel foglakozott. A teendők konkretizálását, a szerződés előkészítését Paul-Henri Spaak vezette szakbizottságra bízta. Több kormányközi egyeztetést követően a bizottság 1956 áprilisára elkészítette a közös piac létrehozására vonatkozó végleges jelentését (javaslatát). Ez szerint *a közös piac célja*: „egy közös gazdaságpolitikával rendelkező nagy térség létrehozatala, hogy így egy erőteljes termelőegység jöjjön létre és a folyamatos kiterjeszkedés lehetővé váljon, mint ahogy a megnövekedett stabilitás, az életszínvonal gyorsított növelése és a tagállamok közötti harmonikus kapcsolatok fejlesztése.” A tárgyalási alapnak elfogadott Egyezmény-tervezetet, némi módosításokkal a tagállamok 1957 tavaszán Rómában írták alá, majd az év folyamán ratifikálták. 1958 januárjától hatályos. Az EGK-t ugyanaz a hat ország alapította, amelyek az előző két integrációs szervezet életre hívói voltak.

Az EGK-t létrehozó szerződés rögzítette: a közös piac megvalósítása érdekében szükséges az árúk, a tőke, a szolgáltatások és a munkaerő (azaz a 4 alap szabadság-jog) szabad mozgásának biztosítása. A szerződő felek megállapodása értelmében a gazdasági együttműködés fejlesztése a gyakorlatban különösen két területre koncentrált: a *vámunió* 12 éven belüli létrehozása, (határidő előtt két évvel megvalósult), *közös agrárpolitika* kialakítása. Ez utóbbi célkitűzéseit a szerződés a következőkben jelölte meg: a mezőgazdaság termelékenységének fokozása, a mezőgazdaságban foglalkoztatottak méltányos jövedelemhez juttatása, a lakosság folyamatos ellátásának biztosítása, megfizethető fogyasztói árak és stabil piacok garantálása. A szerződésben a döntően gazdasági célok és feladatok megfogalmazására került sor, de számos szociális programpontra is magába foglal. Sajátossága: a monumentális gazdasági koncepciót tartalmazó okmány voltaképpen egy keretszerződés, amely nagy általánosságban fogalmazza meg a teendőket. A megvalósítást, a közösség intézményeire (elsősorban a Tanácsra, Bizottságra esetenként a Közgyűlésre) bízta. A tagállamok által a közösségre ruházott feladatok ellátására az említett intézményeken kívül létrehozta a Bíróságot, és rendelkezett a Számvevőszék, valamint Gazdasági és Szociális Bizottság felállításáról.

Egyesülési Szerződés, 1965-1967

A „hatok” 1965 áprilisában aláírták, a két fő intézmény – a Bizottság és a Tanács –közös felállításáról és működtetéséről szóló megállapodást. A három integrációs szervezet állam- és

kormányfői 1967 májusában (a Római Szerződések aláírásának 10. évfordulója alkalmából tartott találkozón) jelentették be, hogy július elsejével hatályba lép a három szervezetet egyesítő szerződés. Ez azt jelenti, hogy mindegyik továbbra is mint önálló „jogi személy” működik, de intézményeiket racionális megfontolások alapján összevonják. Az intézményi egyesítést követően az új, közös, hivatalos elnevezés: Európai Gazdasági Közösségek (röviden: Európai Közösség) lett. A szerződés rendelkezett még egy, a tagállamok képviselőiből álló állandó bizottság felállításáról is. Ennek az angol elnevezésből adódó, hivatalosan használatos megnevezése: COREPER (Committee of Permanent Representatives of the member States)

Egységes Európai Okmány (EEO), 1985-1987

Előzmények: az 1980-as évek elejére az olajválságok, recessziók következtében kialakult működési zavarok, konfliktusok komoly krízis helyzetet idéztek elő az EGK-n belül. Kieleződtek az ellentétek a közös agrárpolitika körüli viták kapcsán, megsokasodtak a közös piac megvalósítását akadályozó tagállami korlátozások. Új országok csatlakozása, a gazdasági és politikai integráció „mélyítésének” előtérbe kerülése az intézményrendszer és a döntéshozatali mechanizmus módosítását igényelte, azaz szükségessé vált az alapszerződések korrekciója. A változtatást indokolta a világgazdaság kihívása (Amerika, Japán), Európa versenyképességének veszélybe kerülése is. „Európa válaszüthoz érkezett. Vagy határozottan és elkötelezetten halad előre, vagy visszatér a középszerűséghez. Vagy elhatározzuk, hogy megvalósítjuk Európa gazdasági integrációját, vagy pedig a politikai akarat hiányában meghátrálunk a feladat nagysága előtt és hagyjuk, hogy Európa egy egyszerű szabadkereskedelmi övezetté váljék” – olvasható az Európai Bizottság által 1985-ben közzétett megoldási tervzetében, az ún. Fehér Könyvben. A dokumentum a tényleges, egységes, belső piac megteremtésének koncepciója, aminek megvalósítását – a tervzet szerint – 1992. december 31-ig be kell fejezni. A végrehajtást akadályozó tényezők kiiktatása érdekében a Fehér Könyv mintegy 300 jogalkotási feladatot sorol fel, amelyek megoldása szükséges a kitűzött célt határidőre való teljesítéséhez. Az EGK intézményi reformjára vonatkozó előterjesztéseket az ugyancsak 1985-ben készült Dooge-jelentés (James Dooge író politikus volt a jelentést készítő bizottság elnöke) tartalmazza.

E két dokumentum megvitatására először a milánói csúcsértekezleten került sor, 1985-ben. Azt követően több kormányközi egyeztetés, előkészítő tárgyalás után 1986 februárjában Luxenbugban a 12 tagállam aláírta a Római Szerződést (EGK) módosító Egységes Európai

Okmányt (EEO). A szerződésben rögzítették az egységes közös piac (belső piac) megvalósításának dátumát (1992. dec.). A 8a. cikkely szerint a „belső piac olyan belső határok nélküli térséget jelent, amelyen belül az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad forgalma a jelen szerződés rendelkezései értelmében valósul meg.” Ennek érdekében több száz tagállami jogszabály összehangolásáról rendelkeztek. Ugyanakkor jelentős változásokat vezettek be a közösségi intézmény-rendszerbe is. Hivatalosan közösségi intézmények sorába emelték az 1974 óta működő Európai Tanácsot. Megnövelték a Parlament befolyását, azaz megszorították azoknak a területeknek a számát, amelyekkel kapcsolatos döntések meghozatala előtt a Tanácsnak ki kell kérni a Parlament véleményét (pl. kutatás, szállítmányozás, környezetvédelem) továbbá jóváhagyási jogot biztosítottak számára csatlakozási, ill. társulási szerződések megkötése esetén. Bővítették a Bizottság hatáskörét. Módosították a döntéshozatali eljárást, bevezették a kooperációs (együttműködési eljárást). Korrigálták a tanácsi szavazási rendjét. (A minősített többségi szavazás érvényesülésének nagyobb teret biztosítottak, elsősorban a közös piacot érintő kérdésekkel kapcsolatos döntések esetében alkalmazták ezt a módszert. Az EEO számos új területre terjesztette ki az EK kompetenciáját (pl. szociálpolitika, környezetvédelem.)

Az EEO aláírása, ill. ratifikálása nem ment zökkenő mentesen. A dán országgyűlés elvetette a szerződét, ezért népszavazással kellett eldönteni az egyezmény sorsát, az olasz kormány parlamenti jóváhagyásra várt, a Görögország a dán népszavazás eredményétől tette függővé végső álláspontjának a kialakítását. E körülmények miatt az első fordulóban, csak kilenc ország jelent meg Hágában, hogy 1986 február 27-én a szerződét aláírja. A távolmaradó három tagállam miután sikerült az okmányt saját intézményeivel elfogadtatni, kissé megkésve írta alá a dokumentumot. A hatályba léptetésének elodázására Írországból felmerült alkotmányjogi probléma miatt került sor. Végül 1987. július 1-jén életbe lépett az EKG-t létrehozó szerződés első átfogó módosítását tartalmazó dokumentum, amely jelentősen hozzájárult az integrációs folyamat felgyorsulásához és kiteljesedéséhez. Azaz „előkészítette a talajt a Gazdasági és Monetáris Unió, valamint a politikai unió felé továbbvezető integrációs lépések számára.”

Maastrichti Szerződés (1991-1993)

A nemzetközi politikai erőviszonyokban az 1990-es évek elején bekövetkező nagy horderejű változások (a berlini fal leomlása, Németország egységének helyreállítása, a Szovjetunió felbomlása, az egykori szovjet zónába tartozó európai államokban meginduló

demokratizálódási folyamat) arra készítette az EGK tagállamokat, hogy szorosabbra fűzzék kapcsolataikat, lépéseket tegyenek az integráció „elmélyítése”, azaz a politikai és gazdasági unió megteremtése érdekében. A jó helyzetfelismerést követően, a feladatok megvitatására, a Közösség fejlődési irányának meghatározására, a megállapodás új szerződésbe való rögzítése céljából kormányközi konferencia összehívására került sor. Előzetesen 1991 decemberében a hollandiai Maastrichtban tartott csúcstalálkozón, a tagországok kormányfői a politikai unióról szóló, a holland elnökség által elkészített és előterjesztett szerződés-tervezetet megvitaták, kialakították s véglegesítették közös javaslataikat, amelyek elfogadásáról majd kormányközi konferenciák döntöttek. Legfontosabb javaslatok a következők voltak:

Meg kell változtatni a szervezet(ek) elnevezését: EKG helyett, Európai Unió használata válik indokolttá, tekintettel arra, hogy ez a kifejezés fedí le azt a tartalmi módosulást, ami a készülő új szerződésben szerepel.

A gazdasági integráció megvalósítása érdekében 1999-ig be kell vezetni a közös valutát és biztosítani kell hozzá a megfelelő intézményi hátteret.

Az Európai Unió (továbbiakban: EU) közös kül- és biztonságpolitikát, továbbá közös vízümpolitikát, önálló védelmi politikát alakít ki. (Közös szociálpolitikát az angol kormány aggályoskodása és akadékoskodása miatt nem sikerült kialakítani.)

Intézményi reform keretében megnöveli a Parlament hatáskörét a tudomány, az egészségügy, és a kultúra területén.

Az EU-t létrehozó szerződést kemény vita után a tagországok 1992 februárjában írták alá. Az aláírás helyszíne miatt Maastrichti Szerződésként került be a köztudatba. Az egyezmény új integrációs modellt hozott létre, noha az EU nem szüntette meg a korábban alapított Közösségeket, nem lépett helyükbe, jogalanyisággal továbbra is csak azok rendelkeztek. (Megjegyzendő: az EU elsősorban nem jogi kategória, hanem inkább politikai fogalom.) A szerződés az EU-t 3 pillérre helyezte a „különböző döntési folyamatok és a „közösséggé válás” különböző foka szerint”.

Első pillérbe a három alapszerződés által létrehozott Közösség (ESZAK, EKG, Euratom) tartozik. Intézményeinek 17 területen van intézkedési, döntési joga. Ezek közül négy ún. erősen integrált politika körébe tartozik. Ez azt jelent, hogy itt a döntés teljes egészében a közösségi intézmények kezében van. Ezek a következők: agrárpolitika, kereskedelempolitika, közlekedéspolitika és pénzügypolitika. A többi tizenhárom a kevésbé integrált kategóriába sorolandó. Ezek esetében az összes döntési jogot a tagországok nem ruházták át a közösségi intézményekre. (pl. oktatás, szakképzés, kutatás, egészségügy). E

területek vonatkozásában csak a célokat határozzák meg közösségi szinten, a megvalósításban a tagországok megőrzik autonómiájukat.

E pillér legfontosabb eleme a Gazdasági és Monetáris Unió (EMU) létrehozásával kapcsolatos intézkedések együttese. A szerződés rögzíti a gazdasági unió megvalósításának fázisaira vonatkozó megegyezést. Az *első szakaszban* (1993. december 31-ig) általános célok és feladatok megoldására kell koncentrálni, mint pl. az Európai Monetáris Rendszer szerepének erősítése. A *másodikban* a fő feladat a gazdaságok összehangolása, a konvergencia kritériumok teljesítése, amely egyben előfeltétele a harmadik fázisba való átlépésnek. Az ún. *konvergencia kritériumok* az infláció, a költségvetési hiány, az államadosság, árfolyampolitika és kamatpolitika meghatározott szintjének elérését irányozták elő. 1996-ban a Bizottság megvizsgálja és értékeli a tagországok teljesítményét. A kritériumoknak eleget tenni nem tudó államok haladékot (derogáció) kapnak. A *harmadik szakaszban* napirendre kerül a közös pénzügyi politika kialakítása, az Európai Központi Bank felállítása, a közös pénz, az euró bevezetése. (Anglia és Dánia nem kívánt a 3. szakaszba belépni, nem akart nemzeti valutájától megválni, ezt a tagállamok tudomásul vették, azaz biztosították számukra az „opt-out jogát (önkéntes kimaradási klauzulát).

Második pillérbe tartozik az uniós szerződés által létrehozott közös kül- és biztonságpolitika, ami kormányközi politikának minősül. Ez estben a tagországok teljes szuverenitással rendelkeznek, de a béke és biztonság megőrzése érdekében rendszeres kapcsolatban, együttműködésben vannak egymással. A közös akciók megindításához a Tanácsban üléselő külügyminiszterek egyhangú döntése szükséges (pl. humanitárius segélyek), részkérdések, kiegészítések esetében elegendő a minősített többségi vélemény.

Harmadik pillért a bel- és igazságügy alkotja, de annak is csak az ún. „közös érdekű” területei, ahol a kormányközi együttműködést érvényesítik. Ide tartozik: a személyek ellenőrzése az EU külső határain (bevándorlás, menedékjog, stb.); a nemzetközi bűnözés elleni küzdelem (terrorizmus, drogkereskedelem); bírósági együttműködés (polgári-, büntető- és vámügyekben). Ezekben a kérdésekben minden esetben egyhangú tanácsi döntés szükségeltetik.

Az EU szerződés lényeges változásokat vezetett be az intézményi struktúrába, módosította egyes intézmények hatáskörét. Megnövelte a Parlament szerepét a döntéshozatali mechanizmusban, egyéb területen tovább bővítette jogkörét. A Bíróság szerepkörét is kitágította. Új intézményként (segédszervként) létrehozta a Régiók Bizottságát, azzal a céllal, hogy az Unió régióit beemelje az integrációs folyamatba. A Számvevőszéket a közösségi alapintézményei közé emeli. Közösségi intézménnyé nyilvánítja az Európai Beruházási

Bankot is. Az egyezmény voltaképpen érintetlenül hagyja az intézmények személyi állományának létszámára és mandátumának időtartamára vonatkozó kérdéseket, csupán a Bizottság tagjainak megbízását emeli fel 4-ről 5 évre. Rendelkezik az intézmények tagországonkénti elhelyezéséről. Ez szerint Brüsszel székhellyel működik a Minisztertanács, a Régiók Bizottsága, a Gazdasági és Szociális Bizottság, s részben a Bizottság (másik székhelye: Luxemburg lett), részben a Parlament (üléseit a másik két hivatalos székhelyén (Strasbourg, Luxemburg) is tarthatja. A Bíróságnak, a Számvevőszéknek, Beruházási Banknak Luxemburg ad otthont. A Valutaalap Frankfurtba, az Europol Hágába települ.

E szerződés elsőként definiálja az *EU-polgár fogalmát*. Ez szerint „minden olyan személy polgára az Európai Uniónak, aki polgára egy tagországnak. Ez utóbbit az adott ország rendelkezései döntenek el.” E státusz jogot ad arra, hogy hazáján kívül bármely tagállamban élő személy, részt vehessen a helyi önkormányzati és uniós parlamenti választásokon, s jelöltként is indulhasson. Továbbá bármely tagállam külképviseletét – szükség esetén – igénybe veheti. Panaszával, sérelmével fordulhat az Európai Parlamenthez, vagy az európai ombudsmanhoz.

A maastrichti dokumentum lényegesen bonyolultabbá teszi a kooperációs döntéshozatali eljárást (ez elsősorban a Parlament hatáskörének bővítésével függ össze). Bevezeti a *szubszidiaritás elvét*. Ez azt jelenti, hogy a döntéseket mindig azon a szinten kell meghozni, ahol a legtöbb információ áll a rendelkezésre, s a döntés következményei leginkább tetten érhetők. Csak azokkal az ügyekkel kell a közösségi intézményekhez fordulni, amelyek alacsonyabb szinten nem oldhatók meg, vagy közösségi szinten hozott döntés célravezetőbbnek mutatkozik.

A szerződés ratifikálása meglehetősen elhúzódott. Anglia, Dánia és Németország hezitálás miatt csak 1993-ban léphetett életbe. A meglehetősen terjedelmes szerződéshez még 17 jegyzőkönyv és 33 nyilatkozat tartozik. Bár ezek nem képezik az egyezmény szerves részét, de a bennük foglaltak ugyanolyan kötelező érvényűek, mint az egyezmény szövegében foglaltak. Egyébként a jegyzőkönyvek teremtenek lehetőséget a szerződéstől eltérő, kivételes körülmények, tagállami speciális kívánások érvényesítésére. Így külön jegyzőkönyv rögzíti Dánia és Anglia „opt-aut”-ját az EMU harmadik fázisával kapcsolatosan. Miután – Anglia miatt – nem sikerült a szociálpolitikát ténylegesen közös politika szintjére emelni, az a különös helyzet állt elő, hogy 11 tagállam számára külön-külön jegyzőkönyv készült a témával összefüggő közös intézkedések rögzítésére. Mivel ez szerződés-együttes komoly politikai kompromisszumok eredményeként jött létre, nem tudott teljes mértékben megfelelni az előzetes elvárásoknak. Több részletkérdés megoldásával adós maradt. Kétségtelen

azonban, hogy az integrációs folyamat dinamikusabbá tételéhez jelentősen hozzájárult, ha nem is a várt mértékben.

Amszterdami Szerződés (ASZ), 1996-1999

Előzmény: A Maastrichti Szerződés záró rendelkezése értelmében, 1996-ban kormányközi konferencia összehívására került sor Torinóban. Eredetileg azzal a céllal ültek volna tárgyalóasztalhoz a tagállamok képviselői, hogy megvizsgálják: beváltotta-e az uniós szerződés a hozzáfűzött reményeket, a rendeltetésének megfelelően működik-e az új rendszer, s ahol szükséges módosításokat hajtsanak végre a maastrichti egyezmény szövegén. Tehát a fő feladat a rendszer működésének felülvizsgálata és átfogó reformjának elkészítése lett volna. Azonban az időközben felmerülő, különböző aktuális problémák (kergetmarhakór-válság, franciaországi választások következtében színre lépő új kormány kívánságainak respektálása) miatt az eredeti program bizonyos mértékig háttérbe került, s a tanácskozás alaposan elhúzódott. A keleti bővülés napirendre kerülése, a belső integrációs folyamat felerősödése okozta dilemma feloldása: „bővítsünk, vagy mélyítsünk?” és a „hogyan tovább?” megválaszolása is komoly kihívást jelentett az EU-tagok számára. Több mint egy év eltelté után, csak 1997 júniusában az amsterdami csúcstalálkozón sikerült lezárni a vitát és kidolgozni az EU alapszerződéseit módosító új egyezményt, amelyet az év októberében a tagországok alá is írtak, a ratifikáció azonban további másfél esztendő telt igénybe. Így az életbelépése 1999. május 1-jén következett be.

A szerződésnek nem sikerült az eredeti célkitűzéseket maradéktalanul megvalósítania, a legkritikusabb, legkényesebb kérdések (intézményi reform körébe tartozók) rendezésével adós maradt. Ugyanakkor több jelentős változást vezetett be: az alapjogokkal, az uniós polgársággal kapcsolatban, a kül- és biztonságpolitika, bel- és igazságügy, a szorosabb együttműködés vonatkozásában, valamint az intézményeket és hatáskörüket illetően.

Az *alapjogok* fokozott védelme érdekében az Amszterdami Szerződés megtilt mindenfajta diszkriminációt, elismeri a tájékozódáshoz való jogot, a fogyasztók védelmét. Garantálja a nők és a férfiak közötti esélyegyenlőséget, sőt a nőkkel szemben pozitív megkülönböztetés alkalmazását szorgalmazza. Rendelkezik a vallási és filozófiai szervezetek jogainak tiszteletbe tartásáról, a szellemi és fizikai fogyatékkal élők szükségleteinek biztosításáról, továbbá a halálbüntetés eltörléséről. Az Európai Bizottság hatáskörébe utalja az „európai polgár” státuszra vonatkozó jogosultságok betartásának figyelemmel kísérését, a tapasztalatok összegyűjtését és jelentésbe rögzítését.

A közös kül- és biztonságpolitika terén számos olyan apróbb intézkedés bevezetésére került sor, amelyek erősítik közösségi jellegét, gyakorlatban növeli hatékonyságát. (Ilyenek: magas rangú kül- és biztonságpolitikai képviselői poszt létesítése, az EU Tanács szerepkörének bővítése a közös külpolitika megvalósítása érdekében, működési kiadásokra EU-s forrásból fedezet biztosítása stb.) Azonban a módosítások összessége sem jelentett radikális előre lépést a közös külpolitika kialakítása irányába.

A bel- és igazságügy tekintetében komoly változások következtek be. A maastrichti harmadik pillérből a határellenőrzéssel, a menedékjoggal, a bevándorlással kapcsolatos ügyek, valamint a polgári ügyekben való bírósági együttműködés átkerült az első pillérbe. Ezzel egyidejűleg az Amszterdami Szerződés a Schengeni Egyezményt is beemeli az Unió első pillérébe. (A Schengeni Egyezményt 1985-ben hozta létre Belgium, Hollandia, Luxemburg, Franciaország és a Német Szövetségi Köztársaság azzal a céllal, hogy fokozatosan megszüntessék a közös határaikon az ellenőrzést. Ugyanakkor a külső határok védelmét jelentősen megszigorítsák. Később – Anglia, Dánia és Írország kivételével – minden tagállam csatlakozott az egyezményhez. A hatályba lépését többször elhalasztották, végül tíz évvel a megállapodás megszületése után, 1995-ben lépett életbe.)

A szorosabb (megerősített) együttműködés (flexibilitás) fogalmának(intézményének) bevezetése az integráció rugalmassá tételét hivatott elősegíteni. Ez azt jelenti, hogy azok az országok, amelyek a közösségi szintnél radikálisabb (előrehaladottabb) intézkedéseket kívánnak egy adott területen bevezetni, azt megtehessek. A tagországoknak viszont jogukban áll a másokkal való együttműködést megtagadni, ha azt fontos nemzeti érdekeik úgy kívánják.

Új elemként szerepelnek a szerződésben az összehangolt *foglalkozás-politika* kialakítására vonatkozó intézkedések. Az egyezmény a tagállamok feladatává teszi, hogy a nemzeti foglalkoztatási stratégiákat évente kordinálják és „átfogóbb gazdaságpolitikai céloknak megfelelően átalakítsák.”

Az *intézményi reform* legkritikusabb, legtöbb kompromisszumot igénylő, s egyben a legfontosabb kérdéseit a szerződés nem rendezte. A kényes döntések meghozatalát a konferencia elnapolta. Nem született megállapodás a minősített többséggel meghozható döntések számának kiterjesztéséről, nem került sor a tanácsi szavazatok újraszűlyezésére, nem módosították a Bizottság létszámát és összetételét sem, csupán a az elnök hatáskörét erősítették, s a biztosok számát 20 főben maximálták, a parlament helyek számát 700-ra korlátozták. A legfontosabb változások: a Parlament döntési jogkörének jelentős kiterjesztése, a döntési mechanizmus demokratikusabbá tétele, az együttdöntési eljárás átalakítása. Lényegében a szerződés a keleti bővítés szempontjából oly annyira fontos intézményi

reformot nem vezette be. E szembeötlő hiányosság készítette a kölni csúcstalálkozó (1999. június) résztvevőit, – egy hónappal a szerződés életbelépése után, – hogy záros határidőn belül a hiányosságok pótlása céljából újabb kormányközi értekezletet hívjanak egybe, ahol döntenek majd az elmaradt intézményi módosítások bevezetéséről.

Nizzai Szerződés 2000–2003

Előzmény: a kölni csúcstalálkozó határozata értelmében 2000. február 14-én Brüsszelben megkezdte munkáját az EU kormányközi konferenciája. Napirenden egyetlen nagy téma szerepelt, az intézmény rendszer megkezdett reformjának folytatása. A küszöbön álló keleti bővítés elengedhetetlen előfeltétele volt az ún. „amszterdami maradékok” rendezése. Eddigre ugyanis teljesen világossá vált, hogy a hattagú közösségre méretezett intézményi struktúra képtelen megbirkózni a több mint négyszeresére bővülő EU-ban felmerülő feladatokkal, már csak azért sem az integrációs folyamat mélyülése következtében egyre több politikai és gazdasági területen hozandó döntés került már addig is a közösségi intézmények kompetenciájába. A vita során a következő alapkérdésekre kellett megfelelő megoldást találni:

A jövőben hány tagból álljon a Bizottság? (fontos szempont, hogy minden régi és új tagország képviseltetve legyen, ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy túl nagy létszám az intézmény hatékony működését teheti kockára).

Milyen szempontok, milyen elvek alapján történjék meg a minisztertanácsi szavazatok újrászűzése? Hogyan lehet viszonylag optimális (igazságos) megoldást kimódolni?

Mely területeken korlátozzák, esetleg szüntessék meg az egyhangú döntéseket, s hól célszerű a többségi elv érvényesítése a döntéshozatali mechanizmusban?

A Bizottság akkori elnöke Romano Prodi az ülést megnyitó előadásában kifejtette: teljesen képtelenségnek tartja az egyhangú döntés formuláját fenntartani egy közel 30 tagországot számláló közösségben. Vele szemben az angolok viszont ragaszkodtak ahhoz, hogy bizonyos területen (adóügyek, társadalombiztosítás, határőrizet, védelmi kérdések) érvényben maradjon a „nemzeti vétőjog”, azaz az egyhangú (konszenzusos) döntéshozatal. A mintegy tíz hónapos kemény vitában sikerült az álláspontokat közös nevezőre hozni, és egy kompromisszumokkal terhes koncepciót letenni a decemberi nizzai csúcstalálkozó asztalára. A tagállamok kormányfői háromnapos megfeszített munkával megalkották az intézményrendszer és a döntéshozatali mechanizmus reformját tartalmazó, átfogó szerződést. Aláírására azonban csak 2001 februárjában került sor, ugyancsak Nizzában (innen a szerződés

elnevezése). Életbe lépésének határnapját 2003. január 1-jében jelölték meg, vagyis addigra meg kell történnie a tagállami ratifikációknak is.

A Nizzai Szerződés – eltérően az előző alapszerződéseket módosító egyezményektől, – nem tekinti feladatának az integrációs folyamat mélyítését, szinte kizárólag az EU intézményeinek megreformálására koncentrál, azzal a céllal, hogy könnyebbé, gyorsabbá, átláthatóbbá váljék az Unió működtetése. A döntéshozatalban a többségi, ill. minősített többségi döntéseket preferálja az egyhangú (konszenzusos) döntésekkel szemben. Azzal, hogy egyre több területre terjeszti ki a többségi elvek érvényesítését, nagymértékben korlátozza, leszűkíti a tagállami vétót. A szerződés messzemenőig teljesítette a vele szemben támasztott elvárást, nevezetesen, hogy működőképessé tegye, ill. felkészítse a megsokasodó feladatokra – még a keleti bővítés bekövetkezése előtt – az EU intézményeit. Végrehajtotta azokat a változtatásokat, amelyek előfeltételei voltak az új tagállamok befogadásának. Az intézményi helyek megosztásánál, a szavazatok súlyozásánál számolt a tagjelölt országokkal, pontosan megszabta, –a csatlakozásuk után – az azokat megillető kvótát. A módosítások alapvetően három intézményt érintetek: az Európai Bizottságot, az Európai Unió Tanácsát és az Európai Parlamentet.

A 20 fős bizottság tagsága a szerződés értelmében maximálisan 27-re növelhető. Mindegyik tagország egy biztossal rendelkezik mindaddig, amíg a tagországok száma nem haladja meg az ominózus 27-et, azt követően az ügyet újra tárgyalják. Ahhoz, hogy az újonnan csatlakozó államok mindegyike képviselőhöz jusson a Bizottságban az 5 nagy tagállamnak (Anglia, Franciaország, Németország, Olaszország, Spanyolország) 2005-ben, mikor a bizottság mandátuma lejár, le kell mondani az egyik tagsági helyről. Addig ugyanis 2-2 biztossal rendelkeznek. Változás következett be a bizottsági elnöki tisztség betöltésével és gyakorlásával kapcsolatban. Az elnöki hatáskört kiterjesztették, ez szerint jogában áll a biztosok feladatkörét megszabni, menetközben módosítani, joga lesz lemondásra felszólítani, azt a biztost, aki a feladatát nem teljesíti megfelelő színvonalon. (Eddig a Bizottság csak testületileg mondhatott le.) Az elnök-választás rendjét is módosították, a jövőben nem a kormányok egyhangú döntésével nyerheti el tisztségét, hanem minősített többséggel választják, az eredményt a Parlament parafálja.

AZ Európai Unió Tanácsát érintő reformintézkedések a következők: a szavazás rendjének módosítását a minősített többségi elv preferálása indokolta, amit egyébként a csatlakozó országok számának szaporodása is szükségessé tett. Mindez megkövetelte a tagsági voksok újraszúlyozását és az újonnan csatlakozók részére a megállapítását. A súlyozást alapvetően a népesség számhoz igyekeztek igazítani, de e koncepciót nem lehetett

következésként érvényesíteni, a kis országok túlzott hátrányos helyzetbe kerülése miatt. A szerződés az aránytalanságok és igazságtalanságok elkerülés céljából a lehetőségekhez képest széthúzta a súlyozási skálát, (a 0,4 millió Luxemburg 4, a 82 millió lakossal rendelkező Németország 29 szavazattal rendelkezik) és egy igen bonyolult döntéshozatali mechanizmust vezetett be. Lényege a következő: ahhoz, hogy egy javaslatot minősített többséggel a Tanács elfogadjon az összes szavazat 71,7 %-t kell megkapnia. A döntéshez azonban ez kevés. Kell, hogy a tagországok abszolút többsége támogassa (15-ből 8). Meghiúsulhat a döntés, ha nem támogatja az EU összlakosságának 62 %-át kitevő tagállam. Az újra súlyozás eredményként a 15 tagállam összes szavazatának súlya 87-ről 237-re emelkedett. A tagjelöltek közül Lengyelország szavazati súlya a legmagasabb (27), Máltáé a legkisebb (3), Magyarorszáé 12.

Nizzában a Maastrichti Szerződésben megszabott parlamenti létszám-maximumot, – tekintettel a várható bővülésre, számolva a 12 tagjelölt országgal – korrigálták. A parlamenti helyek számát 626-ról nem 700-ra, hanem 732-re emelték. Továbbá, immáron 27 tagállammal számolva arányosan elosztották a parlamenti mandátumokat, azaz meghatározták a keretszámokat, amelyek az Európai Parlamentben az egyes országokat majd megilleti. Ez szerint a legnagyobb tagjelölt, Lengyelország 52, Magyarország 20 képviselői helyre számíthatott.

Az intézményi reform-csomag tovább növeli a Parlament részvételét (befolyását) a döntéshozatalba, megkönnyíti a tagállamok közötti ún. flexibilitás (megerősített együttműködés) intézményének alkalmazását. Ugyanakkor nemhogy egyszerűsítette volna az rendkívül bonyolult, átláthatatlan döntéshozatali eljárásokat, tovább bonyolította azokat. (ld. az Unió Tanácsában hozandó döntés hozatalt.) A Nizzai Szerződéssel a tagállamok nem tekintették befejezettnek (lezártnak), az intézményi reform ügyét, hiszen számos kérdésben, kellő kompromisszum készség híján nem sikerült hosszútávon érvényesíthető megoldásokat találni. Ennek pótlási szándéka tükröződik a szerződéshez csatolt nyilatkozatból, amely azt a döntést tartalmazza, hogy 2004-ben ismételten koránközi konferencia elé kell vinni az ügyet. A hiányosságok ellenére e dokumentumnak köszönhetően megnyílhatott az út a tagjelölt országok előtt, lehetővé vált a nagymérvű keleti bővítés megvalósítása. Megjegyzendő, hogy a szerződésben foglaltakat némiképpen a gyakorlatban korrigálni kellett, mivel a 12 aspiráló országból csak 10-nek sikerült elnyerje az EU-tagságot. Így szükségessé vált az eredetileg „leosztott” intézményi kvóták módosítása is. (Ennek köszönhetően kapott Magyarország 20 parlamenti mandátum helyett, 24-et.)

Felhasznált (javasolt) irodalom:

- Dessel, Edwin: Az európai integráció története Bp. (Én.)
- Az európai integráció. Tények és adatok. Bp. 2000.
- Fazekas Judit (szerk.): Az európai integráció alapszerződésai. A római, a maastrichti és az amszterdami szerződések. Hatályos és összehasonlító szöveg. Bp. 2000.
- Gazdag Ferenc: Európai integrációs intézmények. Bp. 1999.
- Horváth Jenő: Az európai integráció története napról napra. 1945-2000. Bp. 2001.
- Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról. Bp. 2001.
- Inotai András: Válaszúton az Európai gazdasági Közösség. Bp. 1999.
- Sallai János: A bel- és igazságügyi együttműködés általános jogi tudnivalói. Bp. 2004.
- Schuman, Robert: Európáért. Pécs, 1991.
- Urwin, Derek: A közös Európa. Az európai integráció 1945-től napjainkig. Gyula, (én.)

Palasik Mária

Az Európai Unió intézményei

Európai Tanács

Az állam- és kormányfők csúcstalálkozója

Az 1974-ben alakult és 1986-ban az Egységes Európai Okmányban intézményes keretet kapott Európai Tanácson (vagy Európai Csúcson) az Európai Unió tagállamainak állam- vagy kormányfői évente legalább kétszer üléseznek. Az Európai Tanács nem azonos az Európai Unió Tanácsával, melyen a tagállamok miniszterei üléseznek, és amely az Európai Parlamenttel együtt elfogadja a közös jogalkotás szövegeit. Nem azonos az 1949-ben alakult Európa Tanáccsal sem, amely az Európai Unión kívüli nemzetközi szervezet, oktatással, kultúrával, a munkavállalók jogaival és az emberi jogok védelmével foglalkozik.

- Az állam- és kormányfők együttesen határozzák meg az európai integráció fontossági sorrendjét és ütemezését.
- Az Európai Tanács főszerepet játszik a politikai, gazdasági, szociális és külpolitikai iránymutatás és ösztönzés terén.
- Válsághelyzetben lép közbe, megoldást dolgoz ki a tagállamok közötti nézetkülönbség esetén. Bíraskodik az Európai Unió intézményei között.

A politikai döntések rendszerszint feletti szerve

Az európai integrációval kapcsolatos minden lényeges döntést az Európai Tanács hoz. Dönt a szerződések és intézmények reformjáról, az európai költségvetés finanszírozásáról, az Európai Unió bővítéséről, Európa nemzetközi téren elfoglalt álláspontjáról, az egységes valutára való áttéréstől stb.

Az Európai Tanács döntéseinek jelentős politikai súlya van, mivel a tagországok akaratát fejezik ki, jogi értékük azonban nincsen. Ezeknek a döntéseknek úgy lehet érvényt szerezni, hogy keresztül mennek a szokásos közösségi jogalkotás folyamán: az Európai Bizottság javaslatot tesz, az Európai Parlament az Európai Unió Tanácsával együtt szavaz.

Az Európai Tanács a kormányközi politikából adódó kérdésekkel is foglalkozik: a közös kül- és biztonságpolitika terén számos diplomáciai nyilatkozatot fogadott el, melyek közül néhánynak jelentős hatása volt (a közel-keleti békefolyamattal kapcsolatban, vagy például a volt Jugoszlávia területén kialakult konfliktus megszüntetésében); a bel- és igazságügyek terén jóváhagyta az EUROPOL megállapodást és az Európai Unió tagállamai közötti kiadatási eljárást.

Tevékenységi körök és működés

Kapcsolat az Európai Parlammal

Minden csúcstalálkozó az Európai Parlament elnökének nyilatkozatával kezdődik. Az Európai Tanács elnöke beszámol a parlamenti képviselőknek hat hónapos elnöki tevékenységéről, és vitát kezdeményez a képviselőkkel.

Kapcsolat az Európai Bizottsággal

Az Európai Tanács ülésein részt vesz az Európai Bizottság elnöke. A csúcstalálkozók végén az Európai Tanács összegzést készít az Európai Bizottság számára.

Kapcsolat az Európai Unió Tanácsával

Az Európai Unió (miniszterei) Tanácsa készíti elő az Európai Tanács üléseit, törvénytervezeteket fogad el, amelyek az államfők iránymutatásait konkrét cselekvésekként fogalmazzák meg.

Működése

Az Európai Tanács nem egy meghatározott tanácskozáshellyel rendelkező állandó szervezet. Évente legalább kétszer, júniusban és decemberben ülésezik annak az országnak a meghívására és területén, amelyik a 6 hónapos soros elnökséget adja. Az ülés általában két napos. Szükség esetén rendkívüli ülést lehet tartani.

Az Európai Tanács ülésein az Európai Unió minden tagállamából vagy az állam- vagy a kormányfő vesz részt, aszerint, hogyan rendelkezik az adott tagállam alkotmánya (pl. finn és francia köztársasági elnök), valamint részt vesz az Európai Bizottság elnöke.

Az állam- és kormányfők munkáját a külügyminiszterek segítik, valamint az Európai Bizottság egy tagja, leggyakrabban a külügyekért felelős főbiztos. A gazdasági és pénzügyminiszterek az egységes valutával kapcsolatos ütésekben vesznek részt.

Az Európai Tanács főtitkára, a Bizottság főtitkára és néhány tisztviselő szintén jelen van.

A döntések a tagállamok közötti konszenzus alapján születnek, amely jóval a csúcstalálkozó előtt megkezdett tárgyalások eredményeként jön létre. Az előkészítés során ún. döntéshozatali csomagokat állítanak össze.

A találkozó a nyilvánosság kizárásával folyik, és sajtótájékoztatóval zárul. Az elnökség minden ülés végén közzéteszi az „Európai Csúcs konklúziói” című kiadványt. Minden elnökségi időszak elején az elnöklő ország közzéteszi saját prioritásait.

Az **Európai Tanács elnöki tisztsége** körbejár a tagországok között, a Tanács 2007. január 1-jétől 2020-ig az Elnökség következő sorrendét határozta meg:

Németország január–június 2007

Portugália július–december 2007

Szlovénia január–június 2008

Franciaország július–december 2008
Cseh Köztársaság január–június 2009
Svédország július–december 2009
Spanyolország január–június 2010
Belgium július–december 2010
Magyarország január–június 2011
Lengyelország július–december 2011
Dánia január–június 2012
Ciprus július–december 2012
Írország január–június 2013
Litvánia július–december 2013
Görögország január–június 2014
Olaszország július–december 2014
Lettország január–június 2015
Luxemburg július–december 2015
Hollandia január–június 2016
Szlovákia július–december 2016
Málta január–június 2017
Egyesült Királyság július–december 2017
Észtország január–június 2018
Bulgária július–december 2018
Ausztria január–június 2019
Románia július–december 2019
Finnország január–június 2020

(Forrás: 2007.1.4. Az Európai Unió Hivatalos Lapja L 1/11, 12)

Az Európai Parlament

2004. május 1-jétől a 487 millió polgárt számláló Európai Uniót képviseli

1951

Előzmény: Az ESZAK Közgyűlése

1951. máj. ESZAK intézményei:

Főhatóság: 9 fő

Miniszterek Tanácsa: 6 fő

Közgyűlés: 78 tagú

Tanácsadó Bizottság

Bíróság

Közgyűlés: az első európai gyűlés, amely jogilag lefedett hatáskörrel

Kezdetben az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése tagjai közül delegálják

Tanácsadás, véleményezés, de a testületek lemondását is követelhetette (volna)

1952. szept. első ülése

1957. Római Szerződés

A Közgyűlés testületévé vált az EGK-nak és az Euratomnak is, 148 tagú

Alapvetően tanácsadó szervként (137. cikk) jogalkotói feladatot nem kapott, tagjait a nemzeti parlamentek delegálták.

1962: megkapta a mai nevét. EP maga nevezi így magát, de hivatalosan 1986-os Egységes Európai Okmány ratifikációja után EP.

1970: EP szerepe kezdett felértékelődni: a közösségi költségvetés elfogadásában a Tanács partnere lett (nélküle nincs költségvetés).

1979-től helyzete még stabilabbá vált.

1976. júl.: Európai Tanács ülésén az állam- és kormányfők az EP általános és közvetlen választásáról döntöttek.

Bár a Római Szerződés 138. cikk 3. bekezdésben felszólította a Közgyűlést, hogy dolgozza ki saját megválasztásának egységes, a Közösség egész területére kiterjedő szabályait.

Ezt meg is tette ('61, '63, '63), de a Tanács nem hagyta jóvá; az ok valószínűleg a félelem, hogy nem tudnak megegyezni egy egész EU-ra érvényes egységes választási rendszerben.

Az 1976-os csúcson született döntés kompromisszum választás, de mindegyik tagállam saját választási rendszere szerint tartják.

1979. jún. 5.: az első, azóta 5 évenként

Sokan a nemzeti választásokkal összehasonlítva kevésbé fontosnak tartják (a polgárokat inkább a belső problémák izgatják; összemosisdik az országos parlamenti választásokkal; a polgárok a kormányokkal kapcsolatos véleményeket fejezik ki, "leszavazzák" a kormánykoalíciót)

Választói passzivitás

1979. 61 %-os részvétel

1989. 58,5

1994. 56,8

érdektelenség, kötelező a részvétel: Belgium, Luxemburg

Idealisták: EU föderációs átalakításának feltétlen hívei, európai egységért mindent.

1952-től kis létszámú tanácsadó testületből döntéshozatali jogokat is birtokló parlament lett.

Létszáma:

1952. szept.:	78
1958. jan.:	142
1973. jan.:	198 (Anglia, Írország, Dánia)
1979. jún.:	410
1981. jan.:	434 (Görögország)
1986. jan.:	518 (Spanyolország, Portugália)
1994. jún.:	567 (Németország újraegyesítésének következménye)
1995. jan.:	626 (Ausztria, Svédország, Finnország)
2004. máj.:	732 (Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Szlovákia és Szlovénia)
2007. jan.:	785 (Románia, Bulgária)

Nizzai Szerződés szükséges volt a bővítéshez, amelyben az intézményeken belül a szavazati arányokban, helyekben megállapodás történt! (2000. dec. Ezen némi változtatás a csatlakozási szerződésekben.)

Magyarország 24 tagot küldhet.

Lengyelország 52-t!

EP képviselők országok szerinti megoszlása 2004. május 1-jéig

Eleinte arányosságra törekedtek

Képviselő 6/tagállam + (=Lux)

1-25 millió lakosságig 500 ezer lakosonként +1

25-60 millió milliónként +1

Minél nagyobb népességű egy tagállam, annál kisebb képviselőinek aránya a lakossághoz képest, de (mégis csak többen – értelemszerűen)

EU minden polgára szavazhat és választhat abban az országban, ahol lakik, még akkor is, ha nem az adott ország állampolgára.

EP képviselők státusza

- Mentelmi jog;
- Összeférhetetlenség –a nemzeti parlamentben nem lehet mandátuma;
- A nemzeti hovatartozás csak a mandátumok elosztásánál fontos;
- 1x jelentősége a szavazásnál:

- a Bizottsággal szembeni bizalmatlansági indítványhoz a szavazatok 2/3-a és a tagállamok szerinti egyszerű többség szükséges;
- Az EP házszabálya is a különböző támogatás, infrastrukturális ellátottság alapegységeivé a független képviselőket is ösztönzi a csoporthoz történő csatlakozásra.

Összeférhetetlenség:

Az európai képviselő nem lehet: tagja nemzeti kormánynak, az Európai Bizottságnak, az Európai Bíróságnak, tisztviselője bármelyik közösségi intézménynek.

Kedvezmények: megegyeznek a nemzeti parlamenti képviselők kedvezményeivel

A tagállamok területén belül ingyen utazhatnak a tömegközlekedési eszközökön

Irodát kaphatnak Brüsszelben, Strassbourgban és a képviselő saját országának fővárosában is

Fizetésük: a tagállami költségvetésből → feszültségek forrása

Hatásköre: fokozatosan növekszik, de nem egyezik meg a nemzeti parlamentekével, bonyolult döntéshozatali rendszerben

Törvényhozás: Amsterdami Szerződés megnövelte → Biz. – M.T. – EP (előtte 3 olvasat) a 3. megszűnt 1999. máj.1-jén.

Az EP jóváhagyása nélkül nincs jogalkotás: TEN – környezetvédelmi programok, egészségügy, szociálpolitika, kult.–okt., diplomák elismerése

Amsterdami Szerződés: 40 területre terjesztette ki az együttes döntést a Tanáccsal, a T. álláspontjának kialakításában figyelembe kell venni az EP véleményét, de nélküle nincs bővítés

Ø Bizottság + elnök (ellenőrzi tevékenységét, jóváhagyja kinevezését)

Ø Költségvetés (ellenőrzi, elutasíthatja)

A Bizottság nem felelős a parlamentnek, de bizalmatlansági indítványt terjeszthet be ellene 1998. végén: de leszavazták

1999. márc. úgy tűnt, hogy megszavazzák, ezért (J. Santer vezette Bizottság korrupciós vádak miatt lemondott)

Hatáskör:

Eu-i intézmények politikai ellenőrzése.

Írásos vagy szóbeli záradék vitatott –Bizottsághoz, Tanácshoz, KÜmT-hez.

Bizalmatlansági Indítvány a Bizottság ellen, menesztheti az elnökét.

Kérheti a Bizottságot, terjesszen javaslatot a T. elé → kezdeményezés.

Vizsgálóbizottságot (1/4 kérésére) a közösségi jog megsértésének kivizsgálására.

Fellebbezhet az Eu-i Közösségek Bíróságához.

A tagországok polgáraitól petíciókat vehet át.

5 évre ombudsmant választ, aki az EU polgárok EU intézményei és szervei ellen benyújtott panaszait vizsgálja.

A képviselői nem kormányokat képviselnek, hanem saját magukat v. frakciójukat.

Felszólalnak az EP-ben.

Döntés egyszerű többséggel.

Minősített többség 3/5 (9/15) de a Biz. Bizalmatlansági Indítványhoz 2/3 (10/15)..

EP

Működése:

Plenáris üléseit Strassbourban tartja

Főtitkársága: Luxemburgban

Bizottsági ülések: Brüsszelben

Havonta 1 hét plenáris ülés Strssbourban (5 nap) 1/3-os jelenlét a határozatképességhez

2 hét állandó szakbizottságokban (Brüsszel)

1 hét politikai csoportok (Brüsszel)

Évi 12 ülészak (kiegészítő ülészak: Brüsszelben)

Belső felépítése:

Fél cikluson 1 elnök → Parlamenti Iroda

2,5 év 14 alelnök →

Az EP elnöke →

Az ülészakok napirendjét

Politikai Csoportok elnökei →

Állandó bizottságok: előkészítik a plenáris ülészeket

1999. ápr. 12-ei pl. ülés számokat 20-ról 17-re

Speciális problémák kivizsgálásaira: vizsgálóbizottság és ad hoc (időszaki) bizottság

Az EP-t minden tagországban parlamenti irodák képviselik

Hivatalos lapja: viták, határozatok közzététele:

Official Journal of the European Union

EP adminisztrációját a titkárság + ügyosztályai: 4 ezer fős Luxemburgban

Személyzetének legnagyobb részét a fordítók és tolmácsok teszik ki.

1979-ben az Európai Parlamentben 16,5% volt a nők aránya, ez az arány szüntelenül növekedett a törvényhozás folyamán, és 1996. január elsején elérte a 27,5%-ot, az 1999-es választásoknak köszönhetően pedig a 29,7%-ot. 2007. január 1-jétől a 785 EP-képviselőből 238 nő, vagyis arányuk 30,36 százalék. Magyarország 24 képviselője között 9 nő van (38 százalék). Arányosan a legtöbben a svédek vannak: 19 képviselőből tíz nő. Fele-fele a férfiak és a nők aránya a luxemburgi és az észti képviselők között. A holland képviselők 44, a dán képviselők 42 százaléka nő. A csehek 21, az olaszok 18 és a lengyelek 13 százalék arányú női képviselővel vannak jelen a parlamentben, a ciprusi és a máltai képviselők között pedig egyetlen nő sincs. Az újonnan csatlakozott Románia és Bulgária küldöttei között 31, illetve 28 százaléknyi nő található.

Képviselői helyek az Európai Parlamentben (a nizzai szerződés és a koppenhágai tárgyalások után)

(ABC rendben, az ország magyar elnevezése szerint)

	1999-2004	2004-2007	2007-2009
Ausztria	21	18	18
Belgium	25	24	24
Bulgária	-	-	18
Ciprus	-	6	6
Cseh Köztársaság	-	24	24
Dánia	16	14	14
Egyesült Királyság	87	78	78
Észtország	-	6	6

Finnország	16	14	14
Franciaország	87	78	78
Görögország	25	24	24
Hollandia	31	27	27
Írország	15	13	13
Lengyelország	-	54	54
Lettország	-	9	9
Litvánia	-	13	13
Luxemburg	6	6	6
Magyarország	-	24	24
Málta	-	5	5
Németország	99	99	99
Olaszország	87	78	78
Portugália	25	24	24
Románia	-	-	35
Spanyolország	64	54	54
Svédország	22	19	19
Szlovákia	-	14	14
Szlovénia	-	7	7
(MAX) ÖSSZESEN	626	732	785

Az első oszlop a 2004-es bővítés előtti, a második a jelenlegi, a harmadik oszlop pedig a Bulgária és Románia csatlakozásával 27 főre bővült Európai Unió EP képviselőinek számát tartalmazza.

POLITIKAI CSOPORTOK

EP szupranacionalista törekvés, képviselői: a nemzeti pártokból, de a parlamentben igyekeznek szupranacionalista csoportokat alakítani.

A különféle országokból azok a pártok, amelyek politikai ideológiai közösséget vállalnak, politikai csoportokba tömörülnek (pártcsaládok) =frakció

Az Európai Parlament Szocialista Képviselőcsoportja

1953-1993: Szocialista Csoport

Az integráció iránti elkötelezettségből vették fel az európai nevet

Szocialista és szoc.dem pártok

Belgiumból van flamand és vallon is

Francia Szocialista Párt

Nagy-Br. Labour Party, É-Ír Szociáldemokrata és Munkás Párt, No. SPD

Olaszo. PSI olasz Szoc. Párt + 2 párt Olasz Reformkommunista Párt

Sv. Szociáldemokrata Párt

(minden tagállamból képviselője)

Az Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és az Európai Demokraták Képviselőcsoportja

1953-1979: Kereszténydemokrata Csoport

Kereszténydemokrata irányultságú v. azzal rokonszenvező csoportok, keresztényszocialisták, skandináv konzervatív pártok, jobbközép, mérsékelt, centrista

Nem annyira egységes, mint a Szoc. Párt.

Csatlakozott az Európai Konzervatív Csoport (1973-79, ekkor nevét Európai Demokrata Csoportra változtatta, 1982-ra megfogyatkozott és ekkor csatlakoztak a Néppárthoz)

Az integráció elkötelezett hívei – már az alakulásnál is!

Jelentős a német-olasz együttműködés (90-es években az olasz kereszténydemokr. válsága, gyengülnek az olaszok)

CDU-CSU, Olasz Néppárt, Osztrák Néppárt

Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért Képviselőcsoport

1953-1976 Liberális (és Demokrata) Csoport

1986. LDRP

Általában minden tagállam képviselteti magát (-görög,-német liberális tagja)

Pl. Francia Radikális Párt (PR)

Nagy-Br. Liberális Demokraták (balold.)

Portug. Szociáldemokrata párt

Olaszo. Északi Liga (jobbközép)

Nincs meghatározó szerepet játszó párt s a közösségi politikában vezérszerepet játszó nagy államok pártjai sem jelentősen képviseltetik magukat

Ideológiailag nem egységes baloldali szoc. liberálistól a jobbközépig

A Zöldek/az Európai Szabad Szövetség Képviselőcsoportja

1994. júl.-ban alakult

Elődje: 1973-ban a ny-eui kommunista és baloldali szocialista pártokból alakult
Kommunisták és Szövetségesei Csoport → 1989-ig van
1989. K-Eu-i választások → eurokommunista pártok
→Egyesült Európai Baloldal Csoport, de ezek a Szocialista Csoportoz csatlakoztak
A "keményvonalú" kommunista pártok → Baloldali Egység
+ 1994. Dán Szocialista Néppárt
finn + svéd pártok =Északi Zöld Baloldal
Kommunista v. kommunista szimpatizáns pártok
Sok a nézeteltérés
EU – mint a kapitalizmus érdekeit szolgáló képződmény – teljes elutasítás
Fr. KP – elfogadása az EU-nak

A Nemzetek Európájáért Unió Képviseleőcsoportja

Függetlenség/Demokrácia Képviseleőcsoport

Az Egységes Európai Baloldal/az Északi Zöld Baloldal Képviseleőcsoportja

Az Identitás, Hagyomány, Szuverenitás Képviseleőcsoport

Az EP legújabb képviseleőcsoportja 2007-ben, a román és a bulgár csatlakozás után alakult.
Húsz EP-képviseleő a tagja, hét országból. A tagok úgy jellemezték a frakciót, hogy jobboldali,
nemzeti irányvonalat követ. A frakció elnöke Bruno Gollnisch, aki a frakció legnagyobb
képviselettel rendelkező pártjának, a francia *Nemzeti Frontnak* a tagja. A frakció alelnökei
Philip Claeys, Eugen Mihăescu, a román Nagy-Románia Párt tagja (amely öt tagot delegált a
frakcióba) és Ashley Mote brit EP-képviseleő.

Politikai csoportoz nem tartozó pártok

Az általuk képviselet párt szalonképtelensége az oka, hogy nem vehetnek részt egyik csoport
munkájában sem

Frakciófegyelem = viszonylagos

Közös cél, áthágja az ideológia korlátokat

Csoportközi Csoportok (intergroups)

Valamilyen közös cél érdekében tömörítik a más politikai csoportoz tartozó képviseleőket.

Kenguru Csoport: egységes és liberalizált Európa

Belső piac hívei 1979

Krokodil klub: polit. integráció, 1981

(Altiero Spinelli: az integráció feltétlen híve) 150 tag

Földhasználati és Élelmezéspolitikai Csoport

Közös ny-i politika

Jóléti és Állatvédelmi Csoportközi Csoport

Állatok védelme

Fogyasztói Ügyek Csoportja

Fogyasztók védelme

Politikai Csoportok

3 legjelentősebb: szocialisták, kereszténydemokraták, liberálisok

Rutinszerű együttműködés

+ melléjük a többiek

Az EP szakbizottságai 2004. júliusa után:

1. Külügyi bizottság
2. Fejlesztési bizottság
3. Nemzetközi kereskedelmi bizottság
4. Költségvetési bizottság
5. Költségvetési-ellenőrzési bizottság
6. Gazdasági és pénzügyi bizottság
7. Foglalkoztatási és szociális bizottság
8. Környezetvédelmi, közegészségügyi és élelmiszerbiztonsági bizottság
9. Ipari, kutatási és energiaügyi bizottság
10. Belső piaci és fogyasztóvédelmi bizottság
11. Közlekedési és idegenforgalmi bizottság
12. Regionális fejlesztési bizottság
13. Mezőgazdasági bizottság
14. Halászati bizottság

15. Kulturális és oktatási bizottság (megj: ide tartozik a média is)
16. Jogi bizottság
17. Polgári szabadságjogok, bel- és igazságügyek bizottsága
18. Alkotmányügyi bizottság
19. Nők jogaival és az esélyegyenlőséggel foglalkozó bizottság
20. Petíciós bizottság

2002-ben Pat COX-ot választották meg az Európai Parlament elnökének. (Ír nemzetiségű.)

2004-ben Josep Borrell Fontelles-t -ot választották meg az Európai Parlament elnökének. (Katalán nemzetiségű.)

Irodalom:

Forrás: http://europa.eu.int/institutions/parliament/index_hu.htm

A letöltés dátuma: 2006. március 12.

http://www.europarl.europa.eu/groups/default_hu.htm?textMode=on

<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/groupAndCountry.do;jsessionid=E54CB478E3E6E61713B06B849D487D5.node1?language=EN>

A letöltés dátuma: 2007. június 15.

Az Európai Unió Tanácsa

A Tanács az Unió legfőbb döntéshozó testülete. A Parlamenthez hasonlóan a Tanácsot is az 1950-es években az Alapszerződések értelmében hozták létre. A Tanács a tagállamokat képviseli, és értekezletein egy-egy miniszter képviseli az Unió minden egyes nemzeti kormányát, illetve közvetve minden egyes tagállam polgárait.

Az, hogy melyik miniszter ez, a napirenden levő témáktól függ. Ha például a Tanács környezetvédelmi kérdésekről vitatkozik, akkor a tagállamok környezetvédelmi miniszterei vesznek részt az ülésen, amelyet a Környezetvédelmi Tanács megnevezés illet.

Az Unió külkapcsolataival az Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsa foglalkozik, azonban mivel ez a testület szélesebb felelősségi körrel rendelkezik az általános politikai kérdésekben is, ülésein a kormányok által választott miniszter vagy államtitkár vesz részt.

A Tanács volt, hogy huszonegyféle, jelenleg összesen kilencféle összetételben működhet:

Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsa

Gazdasági és Pénzügyi Tanács ("ECOFIN")

Igazságügyi és Belügyi Tanács

Foglalkoztatás, Szociálpolitika, Egészségügy és Fogyasztóvédelem

Versenyképesség (belső piac, ipar és kutatás)

Szállítás, Telekommunikáció és Energia

Mezőgazdasági és Halászati Tanács

Környezetvédelmi Tanács

Oktatási, Fiatalság és Kulturális Tanács

Ennek ellenére a Tanács egyetlen intézmény.

A Tanácsban minden miniszternek jogában áll saját kormánya nevében állást foglalni. Ez azt jelenti, hogy a miniszter aláírása olyan, mintha egész kormánya aláírta volna a kérdéses dokumentumot. Mi több, a Tanács minden minisztere alárendelt saját nemzeti parlamentjének és a parlament által képviselt állampolgároknak. Ez garantálja a Tanács döntéseinek demokratikus legitimitását.

A Tanács szerepe

A Tanács hat kulcsfontosságú felelősségi köre:

- Európai törvényalkotás: számos területen közös az Európai Parlamenttel.
- A tagállamok gazdaságpolitikájának összehangolása
- Nemzetközi megállapodások megkötése az Unió és egy vagy több állam illetve nemzetközi szervezet között.
- Az EP-vel közösen az Unió költségvetésének elfogadása.
- Az Unió Közös Kül- és Biztonságpolitikájának kidolgozása, az Európai Tanács által felállított irányvonalak alapján.
- A nemzeti bíróságok és rendőri erők közötti együttműködés koordinálása bűnügyekben.

A Tanács működése

COREPER

Brüsszelben minden tagállam állandó képviseletet tart fenn, amelyek uniós szinten képviselik és védik nemzeti érdekeiket. A képviseletek élén az adott ország EU nagykövete áll.

Ezek a nagykövetek (más néven állandó képviselők) hetente üléseznek az Állandó Képviselők Bizottságában (COREPER), melynek feladata, hogy a mezőgazdasági ügyek kivételével – melyekkel a Mezőgazdasági Bizottság foglalkozik – előkészítse a Tanács munkáját. A COREPER-t a nemzeti adminisztráció hivatalnokaiból álló munkacsoportok segítik.

A Főtitkárság

A soros elnökséget a Főtitkárság segíti, amely előkészíti és valamennyi szinten biztosítja a Tanács zökkenőmentes munkáját.

1999-ben Javier Solanát választották a Tanács Főtitkárának, majd 2004-ben újraválasztották. Ő egy személyben a Közös Kül- és Biztonságpolitika (CFSP) Főképviseelője és ebbéli minőségében segíti a Tanácsot a politikai döntések előkészítésében és végrehajtásában. Ugyancsak feladata, hogy a Tanács nevében párbeszédet folytasson az Unión kívüli országokkal.

A Főtitkárt a Helyettes Főtitkár segíti, akinek feladata a Főtitkárság igazgatása.

A szavazatok megoszlása országoként:

A Tanácsban szavazással születnek a döntések. Minél nagyobb egy ország lakosságának száma, annál több szavazattal rendelkezik. Azonban a szám nem szigorúan arányos, hanem a kisebb lélekszámú országok előnyére igazítják.

Döntéseit a Tanács szavazás útján hozza. Minél több lakosa van egy tagországnak, annál több szavazattal rendelkezik a Tanácsban.

A szavazatok súlyozása azonban a kevésbé népes országoknak kedvez.

A szavazatok megoszlása országoként

Németország, Franciaország, Olaszország és az Egyesült Királyság:	29
Spanyolország és Lengyelország:	27
Románia:	14
Hollandia:	13
Belgium, a Cseh Köztársaság, Görögország, Magyarország és Portugália:	12
Ausztria, Bulgária és Svédország:	10
Dánia, Írország, Litvánia, Szlovákia és Finnország:	7
Ciprus, Észtország, Lettország, Luxemburg és Szlovénia:	4
Málta:	3
ÖSSZESEN	345

Néhány különösen kényes terület, például a közös kül- és biztonságpolitika, az adózás, a menekültügy és a bevándorlás esetében a döntéshozatal során a Tanács egyhangú jóváhagyása szükséges. Más szóval e kérdések tekintetében mindegyik tagállam vétójoggal rendelkezik.

A legtöbb esetben azonban a Tanács minősített többségi szavazással hozza meg döntéseit.

Minősített többségről akkor beszélhetünk, ha

- bizottsági javaslat esetében – azt legalább 255 szavazat támogatja, ILLETVE ha
- az összes többi jogi aktus esetében – legalább 255 szavazat születik a javaslat mellett, melyet kétharmados többség támogat.

Ezen felül a tagállamok bármelyike kérheti, hogy ellenőrizzék: a leadott igen szavazatok révén valóban támogatja-e a javaslatot az Unió teljes népességének legalább 62%-a. Ha nem ez a helyzet, a javaslatot a Tanács nem fogadja el.

In: http://europa.eu/institutions/inst/council/index_hu.htm

A letöltés dátuma: 2007. június 20.

Az Európai Bizottság

Székhelye: Brüsszel

Az EU végrehajtó szerve; tagjai a biztosok.

Ők kell, hogy képviseljék az európai eszmét.

Bár a nemzeti kormányok delegálják a tagjait, azoknak semmiféle felelősséggel nem tartoznak.

Ünnepélyes esküje:

„Ünnepélyesen fogadom:

Hogy feladataimat teljes függetlenségben, a közösség általános érdekeinek szellemében fogom végezni.

Feladataim végrehajtása során utasításokat kérni vagy elfogadni semmilyen kormánytól vagy testülettől nem fogok.

Távol tartom magam minden olyan tevékenységtől, amely feladataimmal összeegyeztethetetlen.

Hivatalosan úgy tekintem, hogy a tagállamok elfogadják, és tiszteletben tartják ezt a törvényt, így nem próbálják majd befolyásolni a bizottság tisztségviselőit feladataik végrehajtása során.

Elfogadom továbbá, hogy mind hivatali időm alatt, mind azt követően betartom a megvesztegethetetlenségre és titoktartásra vonatkozó kötelezettségeimet, különös tekintettel a hivatali időm kitöltése után felajánlott javakra és kinevezésekre.”

1995-2004. máj.1. 20 tagból 15 + a nagyok +1-et

2004. május 1. – 2004. nov.1. 30 tag, marad a régi 20 + az újak 1-et

2004. nov.1.: 25 tag, a nagyok lemondása: mindenki 1-et

2007. jan. 1-jétől: 27 tagú

Előzmények:

1951. Főhatóság (ESZAK)

1957. Bizottság (EURATOM), (EGK)

1965: döntés a három szerződés intézményeinek egyesítéséről

1967

Bizottság

1951-1967=4 évre

1967-1995=4 évre

1995-től 5 évre

A bizottság kijelölésének és megválasztásának mechanizmusa

1995. előtt a bizottság elnökét 2 évre nevezték ki, de automatikusan meghosszabbodott 4 évre.

Őt az EU kormányfői (=Eui Tanács) jelölték → egyhangúság szükséges

Új: Maastrichti Szerződéstől

1995. jan.: ezt az EP-nek kellett elfogadni

1994. júliusban a kormányfők (Eui T) Jacques Santert jelölték elnöknek,

– az EP majdnem leszavazta; egyenként felülvizsgáltak minden jelöltet

1995. januárban megszavazták együtt az egész testületet

1999. márc. a Santer-bizottság lemondott (korrupció vádja, Edith Cresson, az egyik fr. biztos fiktív állást a fogorvosának)

Az EP bizalmatlansági indítványa ellene: úgy tűnt, hogy a többség megszavazza, ezért elegánsabbnak tartotta Santer a lemondást testületileg (a mandátum 2000. jan. 1-ig szóló volna)

Tehát az EB kinevezése csak az EP jóváhagyásával

Példa: Romano Prodi-féle bizottság megválasztása

1999. márc. Santer lemondott, éppen pár nap múlva Eu-i T. ülés (No. soros elnök) – berlini Eu-i T. ülés itt az Eu-i T. megállapodott az új bizottsági elnök személyében: Romano Prodi személyét elfogadta az EP is.

Ezután az Eu-i T. vele egyeztetett a 19 bizottsági tag személyéről

1999. szept. 15. az EP újra szavaz, most együtt a 20 biztosról : 2/3-os többség

1x 4 hónapra

1x 2000. jan. 1– 2004. nov.-ig tartó időszakra

Alelnök: korábban a kormányok 1999-től maga a bizottság választja, sokkal jobban működik, bizalom

Az elnök hatásköre:

Nem hasonlítható egy tagállami kormányfő hatásköréhez, sokkal kisebb.

Nem választja és nem menti fel őket még a tárcákat sem határozhatta meg 1999-ig.

Ő tesz javaslatot a hivatali feladatkörök felosztására a ciklus kezdetén, de a végső döntést a bizottsági tagok hozzák.

Amszterdami Szerződés megnövelte hatáskörét.

Romano Prodi jogköre lett:

Ragaszkodott, hogy a tárcákat ő oszthassa szét, és bármikor megváltoztathassa az eredeti felosztást.

Biztosítékot kért és kapott minden egyes jelölttől, hogy kérésére beadják lemondásukat, amennyiben Prodi úgy érzi, hogy az EU érdeke ezt megkívánja.

Nizzai Szerződés megnövelte az elnök hatáskörét.

Elnök:

Meghatározza a biztosok felelősségét

Változtathatja a biztosok felügyelete alá rendelt területeket

Jogosult lemondásra felkérni azt a biztost, akinek a munkájával nincsenek megelégedve

E felkérést a bizottsági tagoknak testületileg meg kell erősíteni

A bizottsági tagok felelőssége

Hatáskörébe egy-egy szerződésben meghatározott terület tartozik, van akihez több is.

Minden biztos mellett egy kabinet (5-6 tagból áll) segít

DIRECTORATES-GENERAL AND SERVICES

Kb. 17000 főt foglalkoztat, 1/3-a tolmács, fordító, 2004-ig 11 hivatalos nyelv,

4000 alkalmazott végez tudományos kutatómunkát

EU-i Bizottságnak 30 évig nem volt női tagja

1989. jan.: 15 férfi 2 nő

1993-1994: 16 férfi 1 nő

1995 jan.: Jacques Santer: 20 férfi, 4 nő, 33 főigazgatóság/1 nő

1999. szept. Romano Prodi: 15 férfi, 5 nő

2004. november: Barosso: 7 nő a Bizottságban

2007. január 1-jétől a bizottságnak 8 tagja nő.

A Barroso-féle Bizottság az elhúzódo parlamenti egyeztetések miatt csak 2005. november 22-én lépett hivatalába, tagjairól részletesen:

http://europa.eu.int/comm/commission_barroso/index_en.htm

Az Európai Bizottság főigazgatóságai és szolgálatai:

1999 szeptembere óta 36 különböző szolgálat és főigazgatóság működik a bizottságon belül:

Főtitkárság

Jogi szolgálat

Sajtó és Kommunikációs Szolgálat

Gazdaság és Pénzügy

Vállalkozáspolitikai

Versenypolitika

Foglalkoztatás és Szociálpolitika

Agrárpolitika

Közlekedéspolitikai

Környezetvédelem

Kutatás

Egyesült Kutatási Központ

Információs Társadalom

Halászati politika

Belső Piac

Regionális Politika

Energiapolitika

Adó-és Vámunió

Oktatás és Kultúra

Egészségügy és Fogyasztóvédelem

Igazság- és Belügy
Külkapcsolatok
Kereskedelem
Fejlesztés
Bővítés
Közös Külkapcsolati Szolgálat
Humanitárius Segélyek Hivatala-
ECHO
Statisztikai Hivatal (EUROSTAT)
Személyzet és Adminisztráció
Általános Főfelügyelőség
Költségvetés
Pénzügyi Ellenőrzés
Európai Korrupció Elleni Hivatal
Közös Tolmács és Konferencia Szolgálat
Fordítószolgálat

Kiadványok Hivatala

Az Európai Bizottság négy fő feladata:

- törvények javaslata a Parlamentnek és a Tanácsnak;
- az Unió politikájának és költségvetésének kezelése, irányítása és végrehajtása;
- az Európai jog érvényesítése az Európai Bírósággal közösen;

az EU képviselte nemzetközi színen, például tárgyalások folytatása és megállapodások kötése az Unió és más országok között

Irodalom:

Franz J. Heidinger, Andrea Hubalek, Michael Pramberger, Helyes Imre, Sárközy Péter: Bevezetés az Európai Unió jogába és nyelvezetébe. Angol-magyar nyelven. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2000.

http://europa.eu.int/comm/commission_barroso/index_en.htm A letöltés dátuma: 2007. június

10.

Az EU egyéb intézményei

Az Európai Bíróság

1989 óta kétszintű:

Európai Bíróság (The European Court of Justice)

Elsőfokú Bíróság (The Court of First Instance)

Székhelye: Luxemburg

Nyelve: francia, de ítéleteit a hozzáfordulók nyelvén (11 hivatalos nyelven kell meghozni)

Az Európai Bíróság 15 tagú volt, 2004. május 1-jétől 25 tagú, 2007. januártól 27 tagú.

a bírók:

- Függetlenek
- Szakképesítés, saját országban, elismert jogtudósok, ügyvédek
- Tagállamok kormányainak egyetértésével 6 évre
- Minden tagállam 1-1-et

Döntéshozatalban: egyszerű többség

Francia nyelven tárgyalnak tolmács nélkül

Először a legfiatalabb, legutoljára a legidősebb bíró szavaz nyíltan

Eredetileg: a 3 közösségnek külön-külön bírósága, rendelkezés az igazságszolgáltatásról
1957. évi intézményekre vonatkozó konvenció összevonta a 3 intézmény bíróságát.

- EU jogszabályait minden tagállamban egységesen kellett alkalmazni
- egy, a tagországok egyéni érdekei fölött álló bírói testületet kellett alakítani
- A közösségi jogot megsértő tagállamok, intézmények, vállalatok fölött bíraskodik
- Illetékessége azokra a területekre terjed ki, amelyeket a szerződésben lefektettek

Kimondhatja:

- A közösségi jog egységes értelmezését
- Egy tagállam elmulasztotta a kötelezettségét

- A tagállam véleményt kérhet egy közösségi intézmény által hozott jogszabályról, ha a nemzeti bíróság erre kéri

Ügyforgalom nagysága: (ez csak az Európai Bíróságra)

1983: 312 ügy; 211 ítélet

1994: 342 ügy; 188 ítélet

1996: 965 ügy; 542 ítélet

1997: 1443 ügy; 698 ítélet

- A Bírósághoz fordulhat a Bizottság, ha megítélése szerint egy tagállam nem teljesítette a szerződésből eredő valamely kötelezettségét → az érintett tagállamnak indoklással ellátott véleményt ad. Határidőt kap a tagállam, hogy teljesítse.
- Ha ennek nem tett eleget, akkor a Bizottság Bírósághoz fordulhat, de előtte egyeztetést folytat a tagállammal
- A Bíróság dönt, hogy a tagállam valóban megsértette-e a közösségi jogból eredő kötelezettségeit vagy sem
- Tagállam másik tagállam ellen
- Határidőt kap a tagállam a teljesítésre
- Kiróhat pénzbüntetést Maastricht óta → hiányzik a szankciót biztosító rendszer (kb. 5%-át nem fizetik ki a büntetéseknek)
- A Bizottság felügyeli a tagállamokban működő állami tárgyalási rendszerek működését; összeegyeztethetőek-e a közös piaccal, de a tagállam támogatás előtt kikérheti a Bíróság előzetes véleményét
- A Tanács és a Bizottság közvetlenül, minden kérdésben a Bírósághoz
- Az Európai Parlament és az Európai Központi Bank csak saját jogosítványaik védelmében
- Az előzetes határozatok teszik ki a Bíróság munkaterhének felét (20 hónap a határozat meghozatala)

Amsterdam: kiszélesítették a Bíróság 3 pilléres hatáskörét. A Bíróság a rendőri- és büntetőügyekben folytatott együttműködést területén is lehet előzetes határozat, értelmezheti és felülvizsgálhatja az intézkedéseket. A tagállamok viszont megvitatják, hogy a nemzeti bíróságok a Bírósághoz forduljanak-e előzetes jogértelmezésért

Az ügyek száma megszorodott, nem győzte → Egységes Európai Okmány:
1988. okt. 24-i tanácsi határozattal felállították az Elsőfokú Bíróságot, ami 1989-óta működik.

Elsőfokú Bíróság

Munkáját nem segítik az ügyészek, a bíróság bármely tagját felkérhetik, hogy adott ügyben töltsen be az ügyész szerepét, ekkor nem vesz részt az ítéletben.

Hatásköre is szűkebb: ESZAK-hoz kapcsolódó szerződéses ügyekben + alkalmazotti és kártérítési ügyekben ítélezhet. Versenyszabályok, a termelés ellenőrzése, árakkal összefüggő kérdésekben ítélezik. Elsősorban magánszemélyek kereseteit vizsgálja.

Döntés ellen: fellebbezés = 2 hónap; de nem a tárgyra vonatkozóan lehet vele élni, hanem eljárási szabályok megsértése miatt.

A Bíróság eljárása:

Írásbeli és szóbeli szakon

1. Írásbeli:

- Minden kiadványt, periratot, alperesi ellenkérelmet megküldenek az ügyben érintett feleknek, illetve azoknak az intézményeknek, amelyek döntéseit megtámadták
- A Bíróság elrendelheti, hogy további dokumentumokat vagy információkat bocsássonak rendelkezésre

2. Szóbeli:

- Behatárolt és rövid
- Az esetben kijelölt előadó bíró előkészíti, a Bíróság elé terjeszti a jelentést, összefoglalja a tényállást és a felek érveléseit
- A különböző felek jogi képviselői szóbeli indítványt tehetnek a Bíróságnak, amit a főügyész indítványoz, majd a tanúk és a szakértők meghallgatása követ
- A bírák kérdéseket tehetnek fel a jogi képviselőkkel tisztázzák a dolgokat

Irodalom:

Franz J. Heidinger, Andrea Hubalek, Michael Pramberger, Helyes Imre, Sárközy Péter: Bevezetés az Európai Unió jogába és nyelvezetébe. Angol-magyar nyelven. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2000.

Az Európai Számvevőszék

A Számvevőszék ellenőrzi, hogy az Unió bevételeit megfelelően vételezték-e be, hogy a kiadások szabályos és törvényes módon történtek-e és hogy az EU költségvetésének kezelése is helyénvaló-e. A Számvevőszéket 1977-ben alapították.

A Számvevőszékbe minden tagállam egy-egy képviselőt delegál, akiket a Tanács nevezhet ki hat éves, megújítható ciklusokra. A Bővítés után is országonként egy-egy képviselő marad, de a hatékonyság érdekében a Számvevőszék kis létszámú kabineteket fog felállítani bizonyos jelentések és vélemények elfogadására.

Hazájukban a Számvevőszék tagjai valamennyien dolgoztak már könyvvizsgáló cégeknél, vagy rendelkeznek könyvvizsgálói képesítéssel. Szakmai tudásuk és függetlenségük alapján válogatják ki őket, és teljes munkaidőben a Számvevőszéknek dolgoznak.

A tagok három éves időszakra maguk közül választanak elnököt.

A Számvevőszék legfőbb feladata, hogy ügyeljen az Unió költségvetésének helyes alkalmazására, azaz arra, hogy az uniós bevételek és kiadások legálisak és tisztességesek legyenek, és azok pénzügyi gazdálkodása megfeleljen a jogszabályoknak. A Számvevőszék munkájával járul hozzá annak biztosításához, hogy az uniós rendszer nyíltan és hatékonyan működjön.

Ehhez valamennyi uniós bevételt és kiadást kezelő szervezettel kapcsolatos dokumentációt a Számvevőszék vizsgál ki és ha szükséges, azonnali (helyszíni) ellenőrzéseket is kezdeményezhet. A vizsgálat megállapításait jelentésbe foglalja, melyből a Bizottság vagy a tagállamok tájékozódhatnak a kérdéses problémáról.

Egyik kulcsfontosságú feladata, hogy évente benyújtandó, az előző pénzügyi évről szóló jelentésével segítséget nyújtson a költségvetési hatóságoknak (az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak). Az ebben az **éves jelentésben** szereplő megállapítások nagyon sokat nyomnak a latba, amikor a Parlament szavazásra bocsátja a Bizottság költségvetési munkájának

elfogadását (vagy elutasítását). Amennyiben az ellenőrzés során a Számvevőszék nem talált kifogásolni valót, a Tanácsnak és a Parlamentnek **garancianyilatkozatot** küld, melyben kijelenti, hogy az európai adófizetők pénzét szabályosan használták fel.

Végül pedig a Számvevőszék még azok megszavazása előtt véleményezi az Unió pénzügyi rendeleteit. Speciális kérdéseket bármikor véleményezhet, de bármelyik uniós intézmény felkérésére is véleményt mondhat.

Irodalom:

http://europa.eu/institutions/inst/auditors/index_hu.htm A letöltés dátuma: 2007. június 2.

Az Európai Ombudsman

Az Európai Ombudsman intézményét az 1992-es Maastrichti Szerződés értelmében hozták létre. Az Ombudsman közvetít az állampolgárok és az uniós hatóságok között, illetve jogában áll az uniós állampolgároktól, nagyvállalatoktól és intézményektől, illetve bármelyik közösségi tagállam területén hivatalosan lakcímmel rendelkező személytől érkező panaszok befogadása és kivizsgálása.

Az Ombudsmant az Európai Parlament választja meg meghosszabbítható 5 éves időszakra. Ez megfelel a Parlament törvényalkotói mandátumának.

Forrás: <http://www.ombudsman.europa.eu/home/hu/default.htm> A letöltés dátuma: 2007. június 2.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az 1957-ben a Római Szerződés értelmében létrehozott Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EESC) egy olyan tanácsadó testület, amely a munkavállalókat, a szakszervezeteket, a gazdálkodókat, a fogyasztókat és egyéb érdekvédelmi csoportokat képviseli. Ők együtt alkotják az ún. szervezett civil társadalmat. Az EESC az ő érdekeiket képviseli és védi a Bizottsággal, a Tanáccsal és az Európai Parlamenttel folytatott politikai vitákban.

Az EESC tehát egyfajta híd az Unió és annak polgárai között, miközben egy sokkal együttműködőbb, teljesebb és ezért demokratikusabb európai társadalom kidolgozásán fáradozik.

A Bizottság az Unió döntéshozatali folyamatának szerves része: minden gazdasági és szociális döntés meghozatala előtt véleményét ki kell kérni. Saját kezdeményezésére egyéb, általa fontosnak ítélt kérdést is véleményezhet.

A Bizottság összlétszám 344 fő, Magyarországot 12 tagot delegál.

A tagokat az uniós tagállamok kormányai jelölik, de attól teljesen függetlenül dolgoznak. Mandátumuk négy évre szól, és megújítható.

A Bizottság a Plenáris Gyűlésen ül össze, és értekezleteit a hat albizottság – más néven a szekció – készíti elő. Mindegyik albizottság speciális területért felelős. Két éves mandátumra választják meg az Elnököt és a két Alelnököt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság három fő feladata:

- a Tanács, a Bizottság és az Európai Parlament tanácsadó testületeként tanácsokkal szolgál ezeknek az intézményeknek akár felkérésre, akár saját kezdeményezésre;
- a civil társadalom ösztönzése az uniós politikában való aktívabb részvételre;
- a civil társadalmak szerepének támogatása az Unión kívüli országokban és a tanácsadó struktúrák felállításának elősegítése.

Forrás:

http://eesc.europa.eu/organisation/how/docs/10_questions/2567_CESE_10Quest_hu.pdf

A letöltés dátuma: 2007. május 30.

A Régiók Bizottsága

Az 1994-ben a Maastrichti Szerződés értelmében létrehozott Régiók Bizottsága egy tanácsadó testület, amely Európa regionális és helyi hatóságait tömöríti. Ügyel arra, hogy ezek a hatóságok is beleszólhassanak az EU politikájába regionális és helyi kiváltságaik és egyéniségük megtartása mellett.

A Bizottság véleményét ki kell kérni minden, helyi és regionális kormányzatot érintő kérdésben, mint például a területi politika, környezetvédelem, oktatás vagy szállítás. A Bizottság összlétszám 344 fő, Magyarország 12 tagot delegál.

A Bizottság tagjai választott önkormányzati vagy területi politikusok, akik az Európai Unióban valamennyi helyi és területi kormányzati tevékenységet képviselik, s lehetnek területi elnökök, regionális parlamenti képviselők, városi tanácsosok, nagyobb városok polgármesterei stb.

A bizottsági tagokat az EU kormányai delegálják, de azoktól politikai értelemben teljesen függetlenek. Az Európai Unió Tanácsa négy évre jelöli őket, s ez a mandátum meghosszabbítható. A Nizzai Szerződés értelmében a képviselőknek az általuk képviselt hatóságok mandátumával is rendelkezniük kell, vagy politikai értelemben számot kell adniuk azoknak.

A Régiók Bizottsága tagjai közül jelöli ki az Elnököt, két éves periódusra.

A Régiók Bizottságának feladata, hogy az Unió törvényalkotása során a helyi és regionális szempontokat helyezze előtérbe. Ezt a Bizottság javaslatainak véleményezésével teszi.

A Bizottság és a Tanács ki kell, hogy kérje a Régiók Bizottságának véleményét olyan kérdésekben, melyek közvetlenül érintik a helyi vagy a regionális hatóságokat. A Régiók Bizottsága pedig saját kezdeményezésére elfogadhatja a véleményeket, illetve a Bizottság, a Tanács és a Parlament elé terjesztheti azokat.

Forrás:

<http://www.cor.europa.eu/en/index.htm>

A letöltés dátuma: 2007. május 30.